

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ

**Ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της
Πρωτοβάθμιας Δημόσιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας
Φθιώτιδας όλων των δήμων εκτός του Δήμου Λαμίας κατά το
σχολικό έτος 2016 -17**

Παπαχρήστος Αθανάσιος
Α.Μ.: Μ012017026

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων
Σταμούλης Γεώργιος

Λαμία, 2018

UNIVERSITY OF THESSALY

SCHOOL OF SCIENCE

INFORMATICS AND COMPUTATIONAL BIOMEDICINE

**Quantitative approach in primary schools of regular unity of
Fthiotida except of primary schools of Municipality of Lamia
in the year 2016-17**

Papachristos Athanasios

A.M.: M012017026

Master thesis

Stamoulis Georgios

Lamia 2018

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ :

**«Πληροφορικής και Τεχνολογίας Πληροφοριών
και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στην Εκπαίδευση»**

**Ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της
Πρωτοβάθμιας Δημόσιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής
Ενότητας Φθιώτιδας όλων των δήμων εκτός του Δήμου Λαμίας
κατά το σχολικό έτος 2016 - 17**

Παπαχρήστος Αθανάσιος

A.M.: M012017026

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων

Σταμούλης Αθανάσιος

Λαμία, 2018

«Υπεύθυνη Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, και γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα και ενυπογράφως ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Δημόσιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας όλων των δήμων εκτός του δήμου Λαμίας κατά το σχολικό έτος 2016-17» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές από τις οποίες χρησιμοποίησα δεδομένα, ιδέες, φράσεις, προτάσεις ή λέξεις, είτε επακριβώς (όπως υπάρχουν στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε με παράφραση, έχουν δηλωθεί κατάλληλα και ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Αναλαμβάνω πλήρως, ατομικά και προσωπικά, όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναται να προκύψουν στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής.

ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ημερομηνία

Υπογραφή

**Ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της
Πρωτοβάθμιας Δημόσιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής
Ενότητας Φθιώτιδας όλων των δήμων εκτός του δήμου Λαμίας
κατά το σχολικό έτος 2016 -17**

Παπαχρήστος Αθανάσιος

A.M.: M012017026

Τριμελής Επιτροπή:

Γεώργιος Σταμούλης

Διονύσιος Βαβουγιός

Κωνσταντίνος Τσαμαδιάς

Επιστημονικός Σύμβουλος:

Γεώργιος Σταμούλης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος εικόνων/ σχημάτων	13
Κατάλογος Πινάκων	14
Περίληψη.....	17
Summary	18
Εισαγωγή.....	19

Κεφάλαιο 1^ο

Η δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα.....	21
1.1 Βασικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος.....	21
1.2 Η ελληνική εκπαίδευση το β' μισό του 20 ^{ου} αιώνα	21
1.3 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση : Νηπιαγωγείο – Δημοτικό	23
1.4 Στατιστικά Στοιχεία για Οργάνωση και Διακυβέρνηση	26
1.5 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.....	27
1.5.1 Γενική νομοθεσία	28
Νόμος 1566/1985	28
Νόμος 2525/1997	28
Νόμος 2986/2002	29
Νόμος 3848/2010	30
Νόμος 3966/2011	31

Κεφάλαιο 2^ο

Χρηματοδότηση στην Εκπαίδευση	32
2.1 Εισαγωγή	32
2.2 Τα βασικά μεγέθη της πρωτοβάθμιας στην Ελλάδα.....	33
2.3 Το Σύστημα χρηματοδότησης της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα	34
2.3.1. Εισαγωγή.....	34
2.3.2 Δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας	37
2.3.3 Δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.....	38
2.3.4 Δαπάνες μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	38
2.3.5 Δαπάνες από Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα για την Εκπαίδευση.....	39
2.4. Βασικά μοντέλα χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων στις χώρες της Ε.Ε	40
2.5 Μεθοδολογικοί περιορισμοί στην εκτίμηση της δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	44

2.6 Εκτίμηση δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή	45
Κεφάλαιο 3^ο	
Φθιώτιδα	48
3.1 Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας.....	48
3.2 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας	50
Κεφάλαιο 4^ο	
Ποιότητα στην εκπαίδευση	55
4.1 Ορισμός της Ποιότητας	55
4.2 Η ποιότητα στην Εκπαίδευση	55
4.3 Δείκτες ποιότητας στην εκπαίδευση	56
4.4 . Βασικές αρχές της Διαχείρισης Ολιστικής Ποιότητας	56
4.5 Η ΔΟΠ στην Εκπαίδευση	57
Κεφάλαιο 5^ο	
Ερευνητικό μέρος	58
5.1 Σκοπός της έρευνας	58
5.2 Μεθοδολογία της έρευνας	59
5.3 Πηγές-Στοιχεία.....	60
5.4 Στατιστική ανάλυση.....	61
Κεφάλαιο 6^ο	
6.1 Συμπεράσματα.....	83
6.2 Προτάσεις πολιτικής	85
Βιβλιογραφικές αναφορές	87

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από τη παρούσα αυτή διπλωματική εργασία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση» που παρακολούθησα, θέλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου πρώτα στην οικογένειά μου, τη σύζυγό μου Ελπίδα και τους τρεις γιούς μου Νίκο, Παναγιώτη και Ορέστη για την ηθική συμπαράσταση, την υποστήριξη που μου παρείχαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου καθώς και τη κατανόηση που μου έδειξαν.

Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να τους ευχαριστήσω πάνω από όλα τον καθηγητή κ Τσαμαδιά Κωνσταντίνο για την παρότρυνση του να παρακολουθήσω αυτό το πρόγραμμα σπουδών, για την ηθική και για την επιστημονική υποστήριξή του σε όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου και ιδιαίτερα κατά την εκπόνηση της παρούσης εργασίας. Στάθηκε δίπλα μου πραγματικός δάσκαλος, καθοδηγητής, επιστημονικός συνεργάτης, αρωγός σε κάθε δυσκολία και συμπαράστατης.

Τις ευχαριστίες μου εκφράζω επίσης στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Σταμούλη Γεώργιο για την εμπιστοσύνη που έδειξε προσωπικά σε μένα.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ θέλω να δώσω ξεχωριστά σε όλους τους συναδέλφους διευθυντές των δημοτικών σχολείων της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο που τους έστειλα αντλώντας μέσα από αυτό πολύτιμα στοιχεία, καθώς επίσης και τους υπαλλήλους των υπηρεσιών όλων των Δήμων του Νομού Φθιώτιδας, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και τους υπαλλήλους του Οικονομικού Τμήματος της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Φθιώτιδος για τα οικονομικά στοιχεία που μου διέθεσαν.

Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ θέλω να δώσω σε όλους ανεξαιρέτους τους συμφοιτητές μου και συναδέλφους, σε αυτό το Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Σπουδών που παρακολουθήσαμε, παίρνοντας όλοι περισσότερη γνώση, δύναμη για συνέχεια του εκπαιδευτικού μας έργου, εμπειρίες, και τέλος συναισθήματα που είχαμε να νοιώσουμε από τα φοιτητικά μας χρόνια.

Κατάλογος εικόνων/ σχημάτων

Εικόνα 1. Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος.....	23
Εικόνα 2. Κύρια μοντέλα πρωτογενούς και κατώτατης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 1-2) στην Ευρώπη, 2013/14	26
Γράφημα 1. Σύνολο πληρωμών τακτικού προϋπολογισμού του Κράτους.	35
Γράφημα 2 . Δαπάνες της Εκπαίδευσης Πηγή: Κασάπογλου (2016).....	37
Εικόνα 3. Αλλαγές στον προϋπολογισμό της εκπαίδευσης το 2013 σε σύγκριση με το 2012 σε σταθερές τιμές Πηγή: Eurydice (2013).....	41
Εικόνα 4 : Χώρες στις οποίες οι ενδιαμέσες αρχές λαμβάνουν κατ 'αποκοπή ποσό ή επιχορήγηση κατά κατηγορία και κατανέμουν το ποσό αυτό σε διαφορετικές κατηγορίες πόρων (προσωπικό, επιχειρησιακά και κεφαλαιουχικά αγαθά Πηγή: Eurydice, 2014.	42
Εικόνα 5. Χώρες στις οποίες οι ενδιαμέσες αρχές χρησιμοποιούν τα δικά τους έσοδα για τη χρηματοδότηση του σχολείου πόρων (διδασκτικό προσωπικό, μη διδασκτικό προσωπικό, επιχειρησιακά και κεφαλαιουχικά αγαθά) Πηγή: Eurydice, 2014...	44
Εικόνα 6. Χαρακτηριστικά μαθητών που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του επιπέδου των πόρων που συμβάλλουν στη διδασκαλία και μη διδασκτικό προσωπικό, πρωτοβάθμια και γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 2013/14	45
Γράφημα 3. Συνολικές, δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανά μαθητή ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ και ρυθμός μεταβολής του δείκτη την περίοδο 2005-2014.	46
Εικόνα 7. Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας Πηγή: https://stilidatoday.gr/Post- more?id=25	48
Εικόνα 8. Οργανόγραμμα Περιφερειακής Διεύθυνσης Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας.	50
Γράφημα 4: Φύλο διευθυντών	62
Γράφημα 5: Σχολική μονάδα και προγράμματα	70
Γράφημα 6: Υποδομή για άτομα με κινητικά προβλήματα.....	74
Γράφημα 7: Ύπαρξη ιστοσελίδας.....	74

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Στατιστικά στοιχεία 1992-93 για το Δημοτικό Σχολείο.....	24
Πίνακας 2. Κατανομή σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικού και μη εκπαιδευτικού προσωπικού και μαθητών ανά εκπαιδευτική βαθμίδα (Δημόσια Εκπαίδευση, 2014)	33
Πίνακας 3. Δαπάνες για την εκπαίδευση. Πηγή: Κασάπογλου (2016)	35
Πίνακας 4. Οικονομικό κόστος ανά μαθητή σε ευρώ Πηγή: Eurostat – IOBE	46
Πίνακας 5. Δημοτικά Σχολεία Νομού Φθιώτιδας.....	52
Πίνακας 6. Ολοήμερα Σχολεία Φθιώτιδας	53
Πίνακας 7. Πρόγραμμα μαθημάτων Δημοτικού Σχολείου.	54
Πίνακας 8. Ορισμός μεταβλητών	59
Πίνακας 9: Ορισμός δεικτών ποιότητας σχολικών μονάδων	60
Πίνακας 10:Κατανομή απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων της κατηγορίας: Φύλο διευθυντών ή προϊσταμένων σχολικών μονάδων.	62
Πίνακας 11: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών ΦΥΛΟ και ΗΛΙΚΙΑ διευθυντή	63
Πίνακας 12: Προϋπηρεσία Διευθυντών.....	63
Πίνακας 13: ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΘΕΣΗ	64
Πίνακας 14: Απόλυτη και σχετική συχνότητα στην μεταβλητή: ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΘΕΣΗ.....	64
Πίνακας 15: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών ΦΥΛΟ και ΣΟΥΔΕΣ διευθυντή	65
Πίνακας 16: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕ 70	66
Πίνακας 17: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ.....	66
Πίνακας 18: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ.....	67
Πίνακας 19: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	67

Πίνακας 20: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ.....	68
Πίνακας 21: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής: ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. Β ΕΠΙΠΕΔΟΥ, ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕ ΤΟ ΥΩΔ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΝΤΑΝ ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ(ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2016 – 2017).....	69
Πίνακας 22: Απόλυτη και σχετική συχνότητα της μεταβλητής:ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	69
Πίνακας 23: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	71
Πίνακας Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης. 24: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ.....	71
Πίνακας 25: Απόλυτη και σχετική συχνότητα της μεταβλητής: ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ	72
Πίνακας 26: ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ.....	72
Πίνακας 27: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΕΜΒΑΔΟΝ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΥ & ΠΡΟΑΥΛΙΟΥ.....	73
Πίνακας 28: Κατανομή απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ	73
Πίνακας 29: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5	75
Πίνακας 30: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5	75
Πίνακας 31: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5	75
Πίνακας 32: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5.....	76
Πίνακας 33: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ.....	76
Πίνακας 34: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5.....	77
Πίνακας 35: Συγκεντρωτικός πίνακας των περιγραφικών μέτρων για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5	78
Πίνακας 36: Περιγραφικά μέτρα των δεικτών ποιότητας Δ1 έως Δ5 για τις σχολικές μονάδες με αριθμό μαθητών <=95	80
Πίνακας 37: Περιγραφικά μέτρα των δεικτών ποιότητας Δ1 έως Δ5 για τις σχολικές μονάδες με αριθμό μαθητών >95a.....	81

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να αναδείξει την ποιότητα όλων των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Φθιώτιδας για το σχολικό έτος 2016 – 2017, εκτός του Δήμου Λαμίας. Για το σκοπό αυτό, προσεγγίστηκε και ερμηνεύτηκε η εικόνα και τα χαρακτηριστικά των Διευθυντικών στελεχών των σχολικών μονάδων. Αξιοποιώντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία που καθόρισε τους δείκτες ποιότητας, επιχειρήθηκε η συγκριτική παρουσίαση της ποιότητας των Σχολικών Μονάδων έχοντας ως βάση το νέο αναμορφωμένο αναλυτικό πρόγραμμα. Η έρευνά μας οδηγήθηκε με βάση τους δείκτες ποιότητας. Επί πρόσθετα, αξιολογήθηκαν βασικές παράμετροι ποιότητας (όπως, π.χ., πλήθος μαθητών ανά εκπαιδευτικό και ανά τμήμα, δημόσια δαπάνη ανά μαθητή, μέγεθος σχολικής μονάδας, χρόνος διδασκαλίας κατά έτος κ.ά.) και παρουσιάστηκαν συγκριτικά με άλλες Ελληνικές Ευρωπαϊκές Σχολικές Μονάδες καθώς και χωρών μελών του Ο.Ο.Σ.Α.

Επιχειρώντας την ανάδειξη της ποιότητας της εκπαίδευσης στον Νομό Φθιώτιδας αξιοποιήθηκαν συντελεστές οι οποίοι καθόρισαν και νέους δείκτες σύμφωνα με την έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την αξιολόγηση των Ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το 2008 καθώς και την Ευρωπαϊκή Έκθεση του 2000 για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά : Ποιότητα εκπαίδευσης, πλήθος μαθητών ανά εκπαιδευτικό, ανά Η/Υ, ανά τμήμα, ανά τ.μ. κτιρίου, ανά τ.μ. αύλειου χώρου, συνολικό ετήσιο δημόσιο

κόστος ανά μαθητή, χρόνος διδασκαλίας κατά έτος, ιδεώδες μέγεθος σχολικής μονάδας.

Summary

This research attempts to highlight the quality of all primary school units in the prefecture of Fthiotida for the school year 2016-2017, except for the Municipality of Lamia. For this purpose, the image and the characteristics of the managers of the school units were approached and interpreted. Taking advantage of the existing bibliography defining the quality indicators, the comparative presentation of the quality of the School Units was attempted on the basis of the new reformed curriculum. Our research was conducted on the basis of quality indicators. In addition, key quality parameters (eg, number of students per teacher and per department, public expenditure per pupil, unit size, year of teaching per year, etc.) were evaluated and presented compared to other Greek European Schools as well as OECD member countries.

In view of the high quality of education in the Prefecture of Fthiotida, coefficients were used which determined new indicators according to the research of the Pedagogical Institute for the evaluation of qualitative characteristics of the system of Primary and Secondary Education in 2008 and the European Quality Report of 2000 Education.

Key words: Quality of education, number of students per teacher, per computer, per department, per school building square metre, per schoolyard square metre, annual public cost per pupil, teaching time per year, ideal size of school unit.

Εισαγωγή

Η εκπαιδευτική πολιτική αποτελεί μια σημαντική παράμετρο της συνολικής πολιτικής και σχετίζεται με το σύνολο των ενεργειών της πολιτείας και ειδικότερα των φορέων που σχετίζονται για την ευθύνη λήψης αποφάσεων που ικανοποιούν τις εκπαιδευτικές ανάγκες της κοινωνίας. Οι ενέργειες αυτές περιλαμβάνουν μια ευρεία κλίμακα που απαρτίζεται από την υιοθέτηση αρχών και κανόνων, την επιλογή συγκεκριμένων σκοπών, μέσων και μεθόδων υλοποίησης, τον προγραμματισμό ποικίλων δράσεων και τον έλεγχο λειτουργίας του συστήματος. Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΘ) σε συνδυασμό με την κυβέρνηση και τα θεσμοθετημένα όργανα, αποτελούν τον φορέα της εκπαιδευτικής πολιτικής. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός αποτελεί μία οργανωμένη προσπάθεια της κυβέρνησης ή των τοπικών αρχών στα αποκεντρωμένα εκπαιδευτικά συστήματα να προσαρμόσουν τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος με τη λειτουργία της οικονομίας και τις υπάρχουσες και μελλοντικές ανάγκες της απασχόλησης (Καρατζιά - Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος, 2006:69).

Από τα παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό πως η εκπαιδευτική πολιτική αποτελεί το βασικό συστατικό οργάνωσης και δομής του εκπαιδευτικού συστήματος και εν προκειμένω, του ελληνικού. Οι διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης απαρτίζονται από εκπαιδευτικά προγράμματα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών. Ιδιαίτερα σημαντική βαθμίδα εκπαίδευσης που καθορίζει την ποιότητα γνώσης και διαμορφώνει στα πρώτα στάδια ηθικοπνευματικά τον μαθητή, αποτελεί η πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφερειακής

Ενότητας Φθιώτιδας, συμπεριλαμβανομένων, όλων των Δήμων, εκτός του δήμου Λαμίας, για τη σχολική χρονιά 2016- 2017. Στο εν λόγω εγχείρημα, θα παρουσιαστούν οι δομές και οι λειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος μέσα από θεωρητικό και ερευνητικό στάδιο.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, με αναφορά στο ισχύον και εν εξελίξει θεσμικό πλαίσιο και την ισχύουσα νομοθεσία. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσεται η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Ευρώπη, η χρηματοδότηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με αναφορά στις δημόσιες δαπάνες των δημοτικών σχολείων και τη συγχρηματοδότηση έργων εκπαίδευσης. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται η Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας και η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση της Π.Ε Φθιώτιδας. Το τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρεται στην ποιότητα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη διοίκηση ολικής ποιότητας, στην έννοια της ποιότητας, στις βασικές αρχές της ΔΟΠ και την εφαρμογή της στην εκπαίδευση και στις πολιτικές ποιότητας στην Ευρωπαϊκή εκπαίδευση. Το πέμπτο κεφάλαιο πραγματεύεται την εμπειρική ανάλυση και ειδικότερα τον σκοπό και τη μεθοδολογία της έρευνας, τα στοιχεία και της πηγές και τη στατιστική ανάλυση. Η μελέτη μας ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των συμπερασμάτων στο έκτο κεφάλαιο και τις προτάσεις πολιτικής.

Κεφάλαιο 1^ο

Η δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα

1.1 Βασικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος

Η δημόσια εκπαίδευση αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας, που είναι κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα, και δίνεται δωρεάν σε όλες τις βαθμίδες. Η ιδιωτική εκπαίδευση τις τελευταίες δεκαετίες σημειώνει αύξηση και στη χώρα μας, παρέχοντας τη δυνατότητα εισαγωγής στα Πανεπιστήμια. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί ένα συγκεντρωτικό πρότυπο οργάνωσης και περιεχομένου αναφορικά με το εκπαιδευτικό υλικό και τις σπουδές. Το ιδιωτικό σχολείο είναι υποχρεωμένο και αυτό να ακολουθήσει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, τα εγκεκριμένα από το κράτος βιβλία και το ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα.

1.2 Η ελληνική εκπαίδευση το β' μισό του 20^{ου} αιώνα

Πριν το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου άρχισε να διαμορφώνεται στον ελλαδικό χώρο ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα, που συνεχίστηκε και στην μεταπολεμική Ελλάδα, έχοντας πάρει η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση εθνικές διαστάσεις (Δημαράς, 1990: ν'- νδ').

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα ξεκινάει στη πρωτοβάθμια με το δημοτικό σχολείο και συνεχίζει στη δευτεροβάθμια με το γυμνάσιο. Ακολουθεί η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην οποία ανήκουν τα πανεπιστήμια και λίγες σχολές Ακαδημαϊκής κατάρτισης.

Προς το τέλος αυτής της δεκαετίας, υιοθετήθηκαν και νομοθετήθηκαν μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν την Τεχνική Επαγγελματική εκπαίδευση.

Μια νέα περίοδος αρχίζει το 1964, με το νομοθετικό διάταγμα 4379/1964, το οποίο στόχευε στην αλλαγή του πνεύματος που επικρατούσε στην εκπαίδευση από τον

19^ο αιώνα, παρέχοντας δωρεάν παιδεία, υπόταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ακαδημαϊκό απολυτήριο, καθιέρωση της δημοτικής, κατ' επιλογήν μαθήματα, διδασκαλία των αρχαίων από μετάφραση, ίδρυση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Ιμβριώτης, 1983:43).

Στα 1967, με την άνοδο της στρατιωτικής χούντας τα παραπάνω νομοθετήματα καταργήθηκαν ενώ ιδρύθηκαν σχολές ανώτερες επαγγελματικές και τεχνικές.

Η επαναφορά του δημοκρατικού πολιτεύματος στα 1974, οδήγησε στη θέσπιση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας που επανέφερε επί της ουσίας την πλειονότητα των μεταρρυθμίσεων που τελέστηκαν το 1964. Επιπλέον, θεσπίστηκαν νέα μέτρα τα οποία μεταξύ των άλλων αφορούσαν τα εξής:

Α. Η εκπαίδευση γίνεται υποχρεωτική για 9 χρόνια.

Β. Το γυμνάσιο καθιερώθηκε ως το κοινό σχολείο γενικής εκπαίδευσης (τάξεις 7η ως 9η), γεγονός που οδήγησε στην κατάργηση των επαγγελματικών σχολών κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των εισαγωγικών εξετάσεων για να μεταβεί από το δημοτικό σχολείο στο γυμνάσιο..

Γ. Μετά το Γυμνάσιο το Λύκειο οργανώνεται σε δύο ισότιμες κατευθύνσεις το Γενικό Λύκειο και το Επαγγελματικό –Τεχνικό. Από το πρώτο μπορούσαν να εισαχθούν στην Ανώτατη εκπαίδευση μετά από εξετάσεις.

Η δημοτική γλώσσα καθιερώνεται σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα επίσημα, και οι κλασικοί συγγραφείς διδάσκονται στα Νέα Ελληνικά από μετάφραση στο Γυμνάσιο.

Κατά τη δεκαετία του 80 έχουμε αυτόματη προαγωγή από τάξη σε τάξη στο δημοτικό, ενώ καταργούνται οι εισαγωγικές εξετάσεις από το δημοτικό στο γυμνάσιο. Οι μαθητές της τελευταίας τάξης του Γενικού Λυκείου έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε τέσσερις δέσμες αντί των δύο που ίσχυαν έως τότε (Πανάρετος, 1995:16- 17).

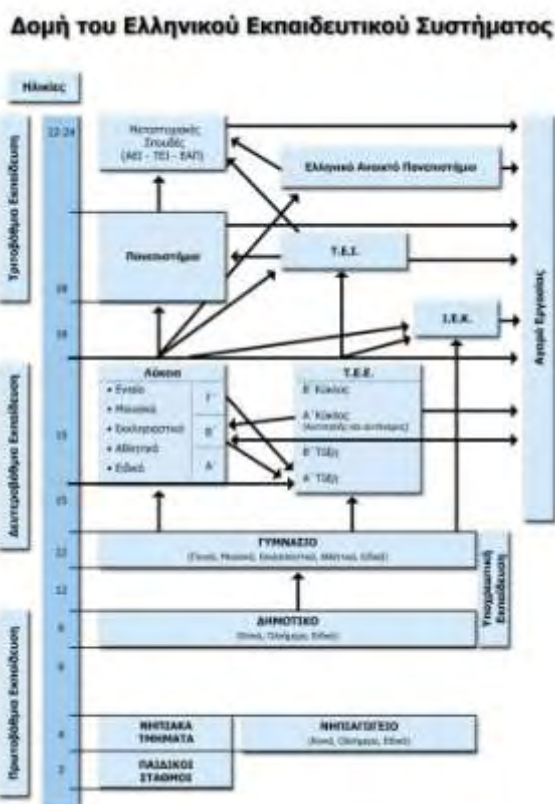
Επιπλέον την περίοδο 1981-1985, η δημοτική γλώσσα, γίνεται επίσημη γλώσσα του κράτους και εδραιώνεται το μονοτονικό σύστημα. Με τον ν. 1304/1982 καταργούνται οι επιθεωρητές και καθιερώνεται ο θεσμός του σχολικού συμβούλου, ενώ παράλληλα ιδρύονται διευθύνσεις και γραφεία εκπαίδευσης. Στις μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις που τελέστηκαν εκείνη την περίοδο αξίζει να σημειωθεί η ίδρυση των μεταλυκειακών προπαρασκευαστικών κέντρων, τα οποία στόχευαν να προετοιμάσουν τους νέους για τη διαδικασία επανεξέτασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και τα ΚΑΤΕΕ αντικαθίστανται από τα ΤΕΙ (Νόμος 1566/85, 1985).

Στην ενότητα 1.4, γίνεται ειδική αναφορά σε νόμους που αφορούν αλλαγές και μεταρρυθμίσεις από το 1985 έως σήμερα που βρίσκονται σε ισχύ.

1.3 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Νηπιαγωγείο – Δημοτικό

Το νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο είναι οι βαθμίδες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσα από αυτές αναπτύσσονται διανοητικά και ψυχοσωματικά με αρμονικό τρόπο όλοι οι μαθητές προκειμένου να γίνουν ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

Τα τελευταία έτη, εισήχθη ο θεσμός του ολοήμερου νηπιαγωγείου, ο οποίος επεκτάθηκε και στο δημοτικό. Ο θεσμός αυτός οδήγησε στη διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας και στον εμπλουτισμό του προγράμματος. Παράλληλα, αναφορικά με τα μαθήματα, εισήχθησαν νέες πρακτικές, που αφορούν τη θεσμοθέτηση της ευέλικτης ζώνης και τη διαθεματική προσέγγιση, αλλά και νέα γνωστικά αντικείμενα, όπως η δεύτερη ξένη γλώσσα.

Εικόνα 1. Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Αναφορικά με το νηπιαγωγείο, η φοίτηση γίνεται διετής και υποχρεωτική για παιδιά από 4 ετών (2007). Ένα τμήμα μπορεί να λειτουργήσει με αριθμό παιδιών 7-30, ενώ από 31 έως 60, μπορεί να λειτουργούν δύο τμήματα. (Πανάρετος, 1995:27) .

Ειδικότερα, για το δημοτικό σχολείο, που αποτελεί και το θέμα της παρούσας έρευνας, είναι αυτό που στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της προφορικής και γραπτής γλωσσικής ικανότητας

Το δημοτικό σχολείο αποτελείται από έξι τάξεις και είναι υποχρεωτικής παρακολούθησης. Στην πρώτη τάξη εγγράφονται παιδιά που έχουν συμπληρώσει το 6^ο έτος της ηλικίας τους, στις 31 Δεκεμβρίου. Για μονοθέσια ή διθέσια σχολεία, το ανώτατο όριο μαθητών σε κάθε τάξη είναι 25 παιδιά. Το ίδιο ισχύει και για σχολεία που περιλαμβάνουν μέχρι 12 τάξεις. Ένας δάσκαλος αντιστοιχεί πάντοτε σε κάθε τάξη του δημοτικού. Με το πέρας της εξαετούς φοίτησης, το δημοτικό σχολείο χορηγεί ένα πιστοποιητικό, με το οποίο οι μαθητές εγγράφονται στο Γυμνάσιο αυτόματα (Πανάρετος, 1995:26-27).

Χαρακτηριστική είναι η αισθητή μείωση αριθμού των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες και ο λόγος αυτός είναι η υπογεννητικότητα των Ελλήνων που παρουσιάζεται.

	Σχολεία	Δάσκαλοι	Μαθητές
Σύνολο	7.520	38.850	780.722
Δημόσιος Τομέας	7.116	36.363	725.278
Ιδιωτικός Τομέας	404	2.487	55.494

Πίνακας 1. Στατιστικά στοιχεία 1992-93 για το Δημοτικό Σχολείο

*Πηγή: Δελτίο τύπου για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
(1992-93 – Εθνική Στατιστική Υπηρεσία)*

Είναι γεγονός πως υπάρχει μια δυσκολία στην εφαρμογή μιας ενιαίας πολιτικής στο θέμα της εκπαίδευσης καθώς ο ελλαδικός χώρος διακρίνεται από μορφολογικές και άλλες ιδιομορφίες. Ωστόσο, από την πλευρά του το Υπουργείο Παιδείας και θρησκευμάτων έχει εξασφαλίσει την ύπαρξη δημοτικών σχολείων σε όλη την ελληνική επικράτεια με τη ρύθμιση ότι θα υπάρχει ένας μόνο δάσκαλος για όλες τις τάξεις στις περιοχές με μικρό μαθητικό πληθυσμό. Αναφορικά με το τελευταίο, δεν είναι και λίγες οι περιπτώσεις, όπου αρκετοί μαθητές αναγκάζονται να

μεταβαίνουν σε γειτονικές πόλεις ή περιοχές, λόγω του ότι κατοικούν σε δυσπρόσιτες περιοχές που δεν διαθέτουν δημοτικό στην περιοχή τους. Γι' αυτό το Υπουργείο, καθιέρωσε τη δωρεάν μετακίνησή τους με υπεραστικά λεωφορεία και άλλα μεταφορικά μέσα, στο κοντινότερο σχολείο, με κόστος το οποίο επιβαρύνεται η Πολιτεία.

Ενδεικτικό στα παραπάνω, είναι πως για τη εγγραφή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο, απαιτείται βεβαίωση φοίτησης από το νηπιαγωγείο καθώς και ιατρικές βεβαιώσεις και αποδεικτικά των απαραίτητων εμβολιασμών.

Δεν εμφανίζεται διαφορά που αφορά τον αριθμό των αγοριών και κοριτσιών που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο. Ο αριθμός των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση όμως αυξάνεται με αποτέλεσμα να βελτιώνεται η ποιότητα εκπαίδευσης και με το μόνο αρνητικό στοιχείο ότι πολλοί από αυτούς να μένουν αναπληρωτές χωρίς μόνιμο διορισμό.

Εξάλλου τα ιδιωτικά σχολεία στην Ελλάδα ακολουθούν το Εθνικό πρόγραμμα σπουδών και εποπτεύονται από το ΥΠΠΕΘ. Η ιδιωτική εκπαίδευση είναι μικρή καθώς η Δημόσια είναι δωρεάν.

Αναφορικά με τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αυτά διαμορφώνονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο εισηγείται στο Υπουργείο Παιδείας έρευνας και Θρησκευμάτων που με τις ανάλογες κατά την κρίση του επεμβάσεις, αν αυτό είναι απαραίτητο, προχωρεί στην τελική έγκριση των προγραμμάτων. Η εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων υλοποιείται σε όλα τα Ελληνικά Δημόσια και Ιδιωτικά Δημοτικά Σχολεία τα οποία εφαρμόζουν το ίδιο ωρολόγιο πρόγραμμα με το ολοήμερο τμήμα ή όχι- 8π.μ. έως 4μ.μ. , σύμφωνα με την έγκριση και δημοσίευση του ΦΕΚ 1139/2006.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί πως στην Ελλάδα, μια νέα πρωτοβουλία πολιτικής που βρίσκεται σε εξέλιξη, καθιερώνει Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ). Αυτή η πολιτική μετατοπίζει την εστίαση από τη στόχευση συγκεκριμένων πληθυσμών (Ρομά, μετανάστες και Μουσουλμανική μειονότητα) με στόχο ολόκληρες περιοχές. Το ΖΕΠ συγκεντρώνει πόρους για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων, επιτρέποντας μια ευρύτερη προοπτική.

Οι ζώνες ΖΕΠ προσδιορίζονται με χρήση κοινωνικών χαρακτηριστικών και εκπαιδευτικών δεικτών, με στόχο όλα τα προσχολικά, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια σχολεία που χρειάζονται υποστήριξη. Η υποστήριξη απευθύνεται επίσης και στους γονείς, οπότε βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου

Παιδείας και άλλων υπουργείων (Απασχόλησης, Δικαιοσύνης). Ως εκ τούτου, το ΖΕΠ αποτελεί ένα οριζόντιο δίκτυο εκπαιδευτικών και κοινωνικών πολιτικών δράσεων στις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλή στέρηση (OECD, 2012:77).

1.4 Στατιστικά Στοιχεία για Οργάνωση και Διακυβέρνηση

Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας είναι απόλυτα συμβατό με τα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά επίπεδα (European Commission, 2017):

Στην Ευρώπη σε γενικό πλαίσιο, ακολουθείται ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης που περιλαμβάνει την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ειδικότερα, παρέχεται η λεγόμενη εκπαίδευση ενιαίας δομής στην οποία, παρέχεται εκπαίδευση συνέχεια από την αρχή μέχρι το τέλος της σχολικής φοίτησης για το σύνολο των μαθητών.

Εικόνα 2. Κύρια μοντέλα πρωτογενούς και κατώτατης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 1-2) στην Ευρώπη, 2013/14

Επιπλέον, υπάρχει η κοινή πρόβλεψη βασικού προγράμματος σπουδών. Μετά επιτυχή ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 1), όλοι οι μαθητές προχωρούν προς τα κάτω δευτεροβάθμιο επίπεδο (ISCED 2) όπου ακολουθούν το ίδιο γενικό κοινό πρόγραμμα σπουδών.

Τέλος, υπάρχει η διαφοροποιημένη κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αρχή ή κατά τη

διάρκεια της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές πρέπει να ακολουθήσουν ξεχωριστά εκπαιδευτικές οδούς ή συγκεκριμένους τύπους σχολικής εκπαίδευσης.

Πιο αναλυτικά, η εκπαίδευση στην Ελλάδα κατανέμεται στα παρακάτω επίπεδα:

Νηπιαγωγεία (ISCED 0): Υποχρεωτική φοίτηση διάρκειας δύο ετών σε ολοήμερα, πειραματικά, δημόσια ή ιδιωτικά.

Δημοτικά (ISCED 1): Υποχρεωτική φοίτηση διάρκειας έξι ετών σε όλους τους τύπους Δημοτικών Σχολείων (Γενικής Παιδείας, Ολοήμερα, Μειονοτικά, Διαπολιτισμικά, Πειραματικά, Ειδικής Αγωγής, Δημόσια και Ιδιωτικά)

Γυμνάσια (ISCED 2): Υποχρεωτική φοίτηση διάρκειας τριών ετών σε όλους τους τύπους Γυμνασίων (Ημερήσια, Πρότυπα Πειραματικά, Εσπερινά, Μειονοτικά, Διαπολιτισμικά, Ευρωπαϊκής Παιδείας, Δημόσια και Ιδιωτικά, Εκκλησιαστικά, Μουσικά, Καλλιτεχνικά, Ειδικής Αγωγής, Ειδικά Επαγγελματικά).

Λύκεια (ISCED 3): Μη υποχρεωτική φοίτηση διάρκειας τριών ετών σε όλους τους τύπους των Λυκείων (Γενικά Ημερήσια, Γενικά Εσπερινά, Μειονοτικά, Διαπολιτισμικά, Πρότυπα Πειραματικά, Εκκλησιαστικά, Ειδικής Αγωγής, Ευρωπαϊκής Παιδείας, Ημερήσια και Εσπερινά Επαγγελματικά, Ειδικά Επαγγελματικά, Δημόσια και Ιδιωτικά).

Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 4): Μητυπική εκπαίδευση κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων - Κολλέγια, Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ), Δημόσια και Ιδιωτικά, Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ).

Ανώτατη Εκπαίδευση (ISCED 5-6) Δημόσια εκπαίδευση: Πανεπιστήμια και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά ιδρύματα (European Commission, 2013:3)

1.5 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 1.2, από την περίοδο του 1950 και εξής πραγματοποιήθηκαν διάφορες μεταρρυθμίσεις στο χώρο της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της, οι οποίες βρίσκονταν σε άμεση συνάρτηση με το πολιτικό καθεστώς και τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Σε αυτή την ενότητα, θα δούμε περισσότερο στοχευμένα τους νόμους του ελληνικού κράτους από το 1980 μέχρι και τις μέρες μας.

1.5.1 Γενική νομοθεσία

Νόμος 1566/1985

Ο νόμος αυτός, καθόρισε ουσιαστικά την οργάνωση και τη λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην περίπτωση μας, αναφορικά με την Πρωτοβάθμια, στο άρθρο 4 ορίζεται ότι «*το δημοτικό σχολείο βοηθεί τους μαθητές: α) να διευρύνουν και αναδιατάσσουν τις σχέσεις της δημιουργικής τους δραστηριότητας με τα πράγματα, τις καταστάσεις και τα φαινόμενα που μελετούν, β) να οικοδομούν τους μηχανισμούς που συμβάλλουν στην αφομοίωση της γνώσης, να αναπτύσσονται σωματικά, να βελτιώνουν τη σωματική και ψυχική τους υγεία και να καλλιεργούν τις κινητικές τους ικανότητες. γ) να κατακτούν το περιεχόμενο των βασικότερων εννοιών και να αποκτούν, βαθμιαία, την ικανότητα να ανάγονται από τα δεδομένα των αισθήσεων στην περιοχή της αφηρημένης σκέψης. δ) να αποκτούν την ικανότητα ορθής χρήσης του προφορικού και γραπτού λόγου, ε) να εξοικειώνονται βαθμιαία με τις ηθικές, θρησκευτικές, εθνικές, ανθρωπιστικές και άλλες αξίες και να τις οργανώνουν σε σύστημα αξιών και στ) να καλλιεργούν το αισθητικό τους κριτήριο, ώστε να μπορούν να εκτιμούν τα έργα της τέχνης και να εκφράζονται ανάλογα, μέσα από τα δικά τους καλλιτεχνικά δημιουργήματα*». Επιπλέον, θεσπίζεται η υποχρεωτική φοίτηση και για τις 6 τάξεις του δημοτικού, η οποία αποτελεί το εφελκυστήρα για την εισαγωγή στο Γυμνάσιο, ενώ για τα μαθήματα της Φυσικής Αγωγής, των ξένων γλωσσών και της Μουσικής η διδασκαλία τους μπορεί να γίνεται και από εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με απόφαση του, καθώς και σε άλλους εκπαιδευτικούς διαφόρων ειδικοτήτων που έχουν τα αντίστοιχα επιστημονικά προσόντα(Νόμος 1566/85, 1985).

Νόμος 2525/97

Στο νόμο αυτόν ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το άρθρο 4, με το οποίο: «καθιερώνεται η λειτουργία του ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου, σκοπός του οποίου είναι: α) η υποχρεωτική εφαρμογή του οικείου προγράμματος διδασκαλίας μαθημάτων, β) η προαιρετική εφαρμογή προγραμμάτων μελέτης των μαθημάτων της επόμενης ημέρας και προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και γ) η προαιρετική εφαρμογή

προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας σε μαθητές που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες.

2. Τα προαιρετικά προγράμματα μελέτης των μαθημάτων της επόμενης ημέρας και δημιουργικής απασχόλησης παρακολουθούν κατά προτίμηση μαθητές των οποίων οι γονείς είναι εργαζόμενοι, είτε του ίδιου σχολείου είτε γειτονικών σχολείων, εφόσον είναι δυνατή η πρόσβασή τους σε αυτό.

3. Τα προαιρετικά προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας παρακολουθούν μαθητές του ίδιου ή γειτονικών σχολείων, με μαθησιακές δυσκολίες, που υποδεικνύονται από τους οικείους συλλόγους διδασκόντων.

4. Για την εφαρμογή των πρόσθετων προγραμμάτων στα ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία μπορεί να τοποθετούνται εξ ολοκλήρου τακτικοί εκπαιδευτικοί ή να προσλαμβάνονται προσωρινοί αναπληρωτές πλήρους ή μειωμένου ωραρίου ή να διατίθενται εκπαιδευτικοί του ίδιου ή γειτονικού σχολείου για συμπλήρωση του υποχρεωτικού εβδομαδιαίου ωραρίου διδασκαλίας ή να ανατίθεται υπερωριακή διδασκαλία σε εκπαιδευτικούς του ίδιου ή γειτονικού σχολείου. Για την ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας, τα όργανα, το είδος, το όριο των εβδομαδιαίων ωρών και το ύψος της αποζημίωσης, εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας στους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, είναι δυνατή η διάθεση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, του ίδιου ή γειτονικού σχολείου, για συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου διδασκαλίας.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού ινστιτούτου, καθορίζονται τα προγράμματα του ολοήμερου δημοτικού Σχολείου και με όμοια απόφαση, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ορίζονται τα Δημοτικά Σχολεία που λειτουργούν ως ολοήμερα, εφόσον εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις λειτουργίας αυτών, μετά από συνεργασία με τους συλλόγους διδασκόντων, τους γονείς των μαθητών και τους Ο.Τ.Α» (Νόμος 2525/97, http://dide.flo.sch.gr/web/wp-content/uploads/2013/05/DIDEFlorinas_N_2525_1997_Me_Oles_Tis_Allages.pdf)

Νόμος 2986/2002

Ο νόμος 2896/2002, καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας, καθώς και των υπηρεσιών αυτής. Ειδικότερα,

το άρθρο 8 ορίζει: «Για την επιλογή των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που παρακολουθούν προγράμματα μετεκπαίδευσης σε θέματα ειδικής αγωγής στα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών, κατά τις διατάξεις του άρθρου 4, κεφάλαιο Ε', παράγραφος 3 του ν. 2817/2000 (ΦΕΚ 78 Α'), συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων επιτροπή επιλογής από ειδικούς». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει στο ίδιο άρθρο η παράγραφος 11, όπου: «Ιδρύεται Πρότυπο Κέντρο Πολιτιστικής Εκπαίδευσης με έδρα την Κέρκυρα. Αποστολή του Κέντρου είναι η καταγραφή, ταξινόμηση, αξιολόγηση, ανάδειξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς της Επτανήσου για άμεση σχολική χρήση σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, ώστε να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό που να επιτρέπει στους μαθητές των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης να προσεγγίσουν την πολιτιστική κληρονομιά, το ιστορικό και πολιτιστικό παρελθόν και να αναπτύξουν ενδιαφέρον για την περαιτέρω πολιτιστική ανάπτυξη τους.

Το Πρότυπο Κέντρο Πολιτιστικής Εκπαίδευσης θα στεγαστεί στο αναπαλαιωμένο τριώροφο κτίριο «Βίλα Bernier», οι δαπάνες λειτουργίας του οποίου ενσωματώνονται στις δαπάνες λειτουργίας του 14ου Δημοτικού Σχολείου Κέρκυρας. Πόροι χρηματοδότησης του Κέντρου μπορούν να προέρχονται από τη συμμετοχή του σε ευρωπαϊκά προγράμματα και από τη συνεργασία του με το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς. Για τη λειτουργία του Πρότυπου Κέντρου Πολιτιστικής Εκπαίδευσης τοποθετείται ως υπεύθυνος ένας μόνιμος εκπαιδευτικός, αποσπασμένος από την Πρωτοβάθμια ή από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, με τετραετή θητεία. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται ο τρόπος λειτουργίας και οι αρμοδιότητες του Πρότυπου Κέντρου Πολιτιστικής Εκπαίδευσης, τα προσόντα, τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής του υπευθύνου, τα όργανα και η διαδικασία απόσπασης του, καθώς και οι λόγοι ανάκλησης αυτής»

(http://dide.flo.sch.gr/site/wpcontent/uploads/2014/12/DIDEFlorinas_N_2986_2002_Me_Oles_Tis_Allages.pdf).

Νόμος 3848/2010

Με το νόμο 3848/2010 αναλύεται διεξοδικά ο τρόπος κάλυψης των κενών θέσεων μέσω του ΑΣΕΠ στην Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση, το οποίο αποτέλεσε ιδιαίτερη αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα.

(http://www.del.auth.gr/files/PPDE/N_3848_2010.pdf).

Νόμος 3966/2011

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του συγκεκριμένου νόμου εντοπίζεται στο άρθρο 32, στο οποίο διεξοδικά και με κάθε λεπτομέρεια αποτυπώνονται όλα τα στοιχεία που αφορούν μαθητές, εκπαιδευτικούς και κτιριακές υποδομές σε Πανελλήνια εμβέλεια αλλά και σε σχολεία του εξωτερικού όπου φοιτούν Έλληνες μαθητές.

(http://aee.iep.edu.gr/sites/default/files/iep_files).

Κεφάλαιο 2^ο

Χρηματοδότηση στην Εκπαίδευση

2.1 Εισαγωγή

Είναι γεγονός, ότι η εκπαίδευση λειτουργεί προς όφελος του κάθε ατόμου και μέσω αυτής, το άτομο δημιουργεί το ανθρώπινο κεφάλαιο του έχοντας τη δυνατότητα να διεκδικήσει υψηλότερο ποσοστό αμοιβής στην αγορά εργασίας. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις των τελευταίων ετών έχουν καταδείξει ότι η εκπαίδευση αποτελεί τον κύριο θεσμικό μηχανισμό παραγωγής, συσσώρευσης και διάχυσης ανθρώπινου κεφαλαίου και, συγχρόνως, παράγοντα - μεταβλητή «κλειδί» της οικονομικής μεγέθυνσης (Τσαμαδιάς, Σταϊκούρας, & Πέγκας, 2010:131-151).

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει να θεωρούνται τομείς με προτεραιότητα για επενδύσεις, καθώς η υψηλή απόδοση τους μπορεί να αντισταθμίσει το κόστος τους, επομένως αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές υπηρεσίες που παρέχονται από τις κυβερνήσεις σχεδόν σε κάθε χώρα παγκοσμίως (Shah & Werner, 2006).

Η δημόσια χρηματοδότηση παρέχει ένα πολύ μεγάλο μέρος των επενδύσεων στην εκπαίδευση, ωστόσο ο ρόλος των ιδιωτικών πηγών έχει γίνει σημαντικός. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ενώ οι δημόσιες δαπάνες για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αυξήθηκαν στις περισσότερες χώρες μεταξύ του 2000 και του 2006, οι ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο, σχεδόν στα τρία τέταρτα των χωρών του ΟΟΣΑ με αποτέλεσμα τη μείωση στο μερίδιο της δημόσιας χρηματοδότησης στην εκπαίδευση, η οποία έφτασε μέχρι και τις 5 ποσοστιαίες μονάδες σε μερικές χώρες όπως η Σλοβακία και η Πορτογαλία. Πολλές χώρες του ΟΟΣΑ με τη μεγαλύτερη αύξηση των ιδιωτικών δαπανών έχουν παρουσιάσει τη μεγαλύτερη αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης της εκπαίδευσης. Αυτό δείχνει ότι, η αύξηση των ιδιωτικών δαπανών τείνει όχι να υποκαθιστά τις δημόσιες επενδύσεις,

αλλά να τις συμπληρώνει (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), 2009).

2.2. Τα βασικά μεγέθη της πρωτοβάθμιας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα σύμφωνα με τα πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που αφορούν το 2014, στην Ελλάδα υπάρχουν 12.831 δημόσιες σχολικές μονάδες, ποσο το οποίο, συγκριτικά με το 2001 ο αριθμός των σχολικών μονάδων φανερώνει τη μείωση των σχολικών μονάδων κατά 10.4%. Οι κυριότεροι λόγοι αυτού του φαινομένου είναι τόσο η σταδιακή κατάργηση των ολιγοθέσιων σχολείων στην Α/μια εκπαίδευση, όσο και το κύμα συγχωνεύσεων της περιόδου 2011-2012 καθώς και η καταγραφόμενη μείωση του μαθητικού πληθυσμού εξαιτίας της υπογεννητικότητας κατά 5.2% την αντίστοιχη περίοδο (ΕΛΣΤΑΤ, 2016).

Ωστόσο την ίδια περίοδο όπου το σύνολο των σχολικών μονάδων και του μαθητικού πληθυσμού μειώνονταν, το σύνολο του εκπαιδευτικού προσωπικού έφθασε για το έτος αναφοράς (2014) τους 151.016 εκπαιδευτικούς σημειώνοντας αύξηση σε σχέση με το 2002 κατά 6.9% (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2017-18: <https://www.kanep-gsee.gr/ekdoseis/-/etisia-ekthesi-2017-2018-gia-tin-ekpaidefsi-tou-kentrou-anaptyksis-ekpaideftikis-politikis-tis-gsee-se-synergasia-me-to-paratiritir>, 2017).

Στον Πίνακα 2 παρατίθενται τα στοιχεία σχετικά με το πλήθος των σχολικών μονάδων, των εκπαιδευτικών, του μη εκπαιδευτικού προσωπικού (διοικητικοί, ειδικοί επιστήμονες, κλπ) οι οποίοι εργάζονται στην Εκπαίδευση, και των μαθητών ανά εκπαιδευτική βαθμίδα.

Βαθμίδα	Μονάδες	Εκπαιδευτικοί	Μη εκπαιδευτικό προσωπικό	Μαθητές
Νηπιαγωγεία (ISCED 0)	5.161	12.877	4.455	151.019
Δημοτικά (ISCED 1)	4.313	65.329	7.651	586.111
Γυμνάσιο (ISCED 2)	1.696	36.645	2.692	296.347
Γενικό Λύκειο (ISCED 3A)	1.213	22.625	1.884	227.933
Επαγγελματικό Λύκειο (ISCED 3B)	448	13.540	757	94.580
Σύνολο	12.831	151.016	17.439	1.355.990

Πίνακας 2. Κατανομή σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικού και μη εκπαιδευτικού προσωπικού και μαθητών ανά εκπαιδευτική βαθμίδα (Δημόσια Εκπαίδευση, 2014)

Ωστόσο, από το σύνολο των εκπαιδευτικών, σύμφωνα με στοιχεία της έκθεσης του ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (2017) συνολικά 14.047 εκπαιδευτικοί οι οποίοι ισοδυναμούν με το 9.3% του συνολικού αριθμού των εκπαιδευτικών βρίσκονταν το 2014 εκτός τάξης ως απόντες ή αποσπασμένοι σε άλλες θέσεις. Επίσης, παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα, ότι το μέσο μέγεθος μιας Ελληνικής σχολικής μονάδας είναι 29 περίπου μαθητές για τα Νηπιαγωγεία, 135 μαθητές για τα Δημοτικά, 174 μαθητές για τα Γυμνάσια, 187 μαθητές για τα Γενικά Λύκεια και 211 μαθητές για τα ΕΠΑΛ.

2.3 Το Σύστημα χρηματοδότησης της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

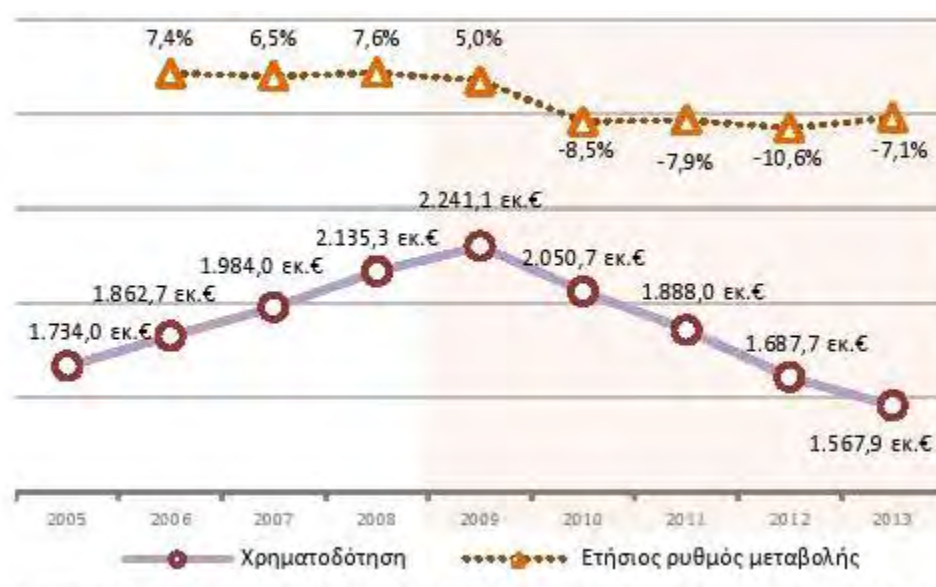
2.3.1. Εισαγωγή

Ο όρος δημόσια δαπάνη αφορά στα τα έξοδα του κράτους τα οποία σχετίζονται με άμεσο (μισθοδοσία εκπαιδευτικού προσωπικού, ανέγερση σχολικής στέγης) ή έμμεσο τρόπο (μεταφορές μαθητών, λειτουργικά έξοδα σχολικών μονάδων) με την εκπαίδευση των μαθητών στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγείο και δημοτικό) και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο, Γενικό Λύκειο και Επαγγελματικό Λύκειο).

Οι δημόσιες δαπάνες που αφορούν τη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα καλύπτονται από τρεις πηγές χρηματοδότησης: από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (βασικά του Υπουργείου Παιδείας, αλλά σε μικρότερο βαθμό και άλλων υπουργείων όταν αφορούν την εκπαίδευση), και από τα ποσά των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή των Δήμων και των Περιφερειών (τα οποία καταγράφονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών). Οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση καταγράφονται με τη σειρά τους σε τρεις διαφορετικές πηγές: (i) Στις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (κωδικοί 210 και

220) του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας στις οποίες αντιστοιχεί το 99.3% των σχετικών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού. (ii) Στις Περιφερειακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, στις οποίες αντιστοιχεί το 0.7% των σχετικών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού και (iii) τέλος, στις Περιφερειακές Υπηρεσίες (Γενικές Γραμματείες Περιφερειών) , όπου τα τελευταία χρόνια έχει μηδενιστεί το ποσοστό των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού που κατευθύνεται στην εκπαίδευση.

Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται ανά έτος για την εκπαίδευση εν συνεχεία γίνονται γνωστές από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους στους Ετήσιους Απολογισμούς. Επιπλέον, πέραν των δημοσίων δαπανών από εθνικούς πόρους, στη συνολική χρηματοδότηση του συστήματος συνυπολογίζονται και οι ευρωπαϊκοί πόροι, όπως για παράδειγμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013» (Αβραντίνης, 2018: 7- 8).

Γράφημα 1. Σύνολο πληρωμών τακτικού προϋπολογισμού του Κράτους.

ΕΤΟΣ	2009	2015	2015-2009	ΜΕΙΩΣΗ
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΥΠΑΙΘ	7.480.000.000	4.931.000.000	-2.549.000.000	-34,10%
ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘ	7.131.000.000	4.381.000.000		
Π.Δ.Ε.	349.000.000	550.000.000		
ΑΕΠ	235.017.000.000	175.658.000.000		
ΧΩΡΙΣ ΘΡΗΣΚ./Γ.Γ. ΤΕΧΝ. ΚΛΠ	7.239.544.946	4.675.174.826	-2.564.370.120	-35,40%
%ΣΥΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΥΠΑΙΘ/ΑΕΠ	3,20%	2,80%		-0,40%
%ΔΑΠ. ΧΩΡΙΣ ΘΡΗΣΚ/ΑΕΠ	3,10%	2,50%		-0,60%

Πίνακας 3. Δαπάνες για την εκπαίδευση.

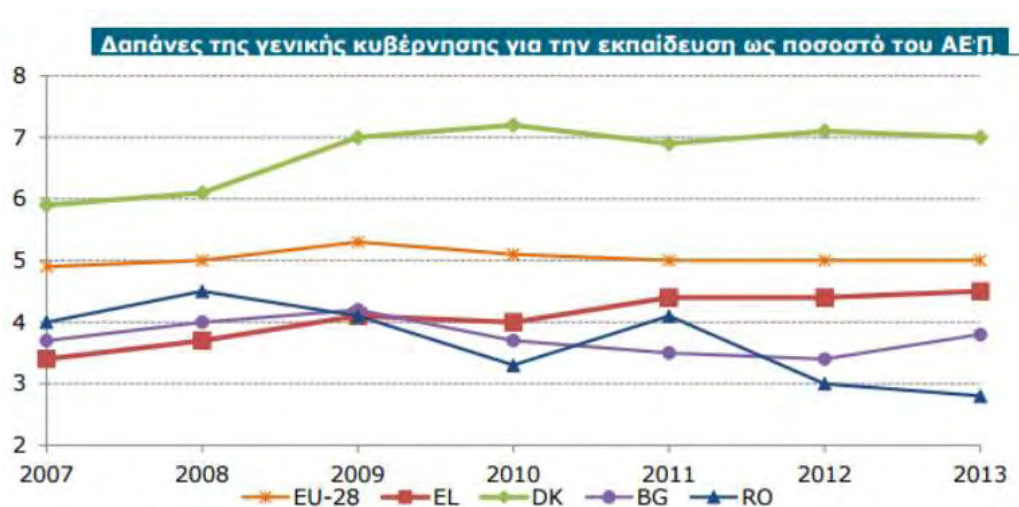
Πηγή: Κασάπογλου (2016)

Όπως αναφέρθηκε, η χρηματοδότηση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιείται από τον κρατικό προϋπολογισμό, σε κεντρικό επίπεδο. Επιπλέον, το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» οργανώνει, συντονίζει και υλοποιεί τη διαδικασία παραγωγής και διανομής των διδακτικών βιβλίων σε όλα τα δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας, καθώς και σε ελληνικά σχολεία του εξωτερικού βάσει αποφάσεων του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Παράλληλα, η εταιρεία Κτιριακές Υποδομές Α.Ε. είναι υπεύθυνη για την κατασκευή σχολικών μονάδων στην Αττική και την προμήθεια, αποθήκευση και διανομή του εξοπλισμού των σχολικών μονάδων (π.χ. θρανία, έδρανα, πίνακες κ.λπ.) σε όλη την Ελλάδα. Επίσης, η εταιρεία κατασκευάζει σχολικά κτίρια στην επικράτεια με προγραμματικές συμβάσεις ή ανάλογες υπουργικές αποφάσεις, όποτε αυτό ζητηθεί. Σε περιφερειακό επίπεδο, τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα υλοποιούνται από τις Περιφέρειες για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων υποδομής, ενώ σε τοπικό επίπεδο, η διαχείριση των πιστώσεων του Υπουργείου Εσωτερικών για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης εν προκειμένω, ανατίθεται στη σχολική επιτροπή, οι οποία αποτελείται από δημοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Αναφορικά με τις δαπάνες επισκευής και συντήρησης σχολικών κτιρίων, το Υπουργείο Εσωτερικών διανέμει χρήματα στους δήμους, οι οποίοι με τη σειρά τους,

είτε τα διαχειρίζονται οι ίδιοι, είτε τα αποδίδουν στις σχολικές επιτροπές μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου προκειμένου να τα καταναείμουν ανάλογα με τις ανάγκες. Η κατανομή πιστώσεων από το Υπουργείο Εσωτερικών στους Δήμους γίνεται, ανάλογα με τον αριθμό των τμημάτων της κάθε σχολικής μονάδας κατά 30%, και τον αριθμό των μαθητών του κάθε σχολείου κατά 70%. Σε περιφερειακό επίπεδο, γίνεται επίσης η διαχείριση των ποσών που διατίθενται για τη μεταφορά των μαθητών.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι δαπάνες για τους σχολικούς τροχονόμους-εθελοντές που παρέχουν υπηρεσίες σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκεί που χρειάζεται, λαμβάνουν μηνιαία αποζημίωση από τις σχολικές επιτροπές για την κάλυψη των εξόδων κίνησής τους. Τα διατιθέμενα ποσά κατανέμονται από το Υπουργείο Εσωτερικών στους δήμους και από εκεί στην οικεία σχολική επιτροπή, έπειτα από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου προκειμένου να τα καταναείμει αυτή αρμοδίως (European Commission, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-33_el).

Γράφημα 2 . Δαπάνες της Εκπαίδευσης

Πηγή: Κασάπογλου (2016)

2.3.2. Δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας

Οι δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή χρηματοδότησης του Εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς το 71% περίπου των συνολικών πόρων που κατευθύνονται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση προέρχεται από αυτή την πηγή. Οι πληρωμές του τακτικού προϋπολογισμού των Κεντρικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας κατανέμονται σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του 2015 σε επιμέρους δαπάνες ως εξής:

Α) Πληρωμές για υπηρεσίες (κωδικός Κ.Α.0000 ο οποίος αντιστοιχεί βασικά σε μισθοδοσίες προσωπικού) σε ποσοστό 89.8%.

Β) Πληρωμές αγαθών και Κεφαλαιουχικού Εξοπλισμού (κωδικός Κ.Α.1.000 ο οποίος αντιστοιχεί βασικά σε αγορές εξοπλισμού για τα σχολεία) σε ποσοστό 1.12%.

Γ) Πληρωμές μεταβιβαστικές (κωδικός Κ.Α.2000 ο οποίος αντιστοιχεί βασικά σε επιχορηγήσεις όλων των εποπτευόμενων από το Υπουργείο Παιδείας Ν.Π.Δ.Δ και Ν.Π.Ι.Δ.) σε ποσοστό 8.74%.

Δ) Πληρωμές ανεξόφλητων υποχρεώσεων παλαιότερων οικονομικών ετών (κωδικός Κ.Α.9000) σε ποσοστό 0.34%.

Επίσης, οι πληρωμές του τακτικού προϋπολογισμού των Περιφερειακών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας αντιστοιχούν όπως ήδη αναφέρθηκε στο 0.7% των συνολικών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού σύμφωνα με τα στοιχεία του 2015 και αντιστοιχούν στα έξοδα λειτουργίας περιφερειακών δομών του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων. (Αβραντίνης, 2018: 9- 10).

2.3.3 Δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Οι δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αντιστοιχούν σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του προϋπολογισμού του 2015, στο 9.5% περίπου των συνολικών δημόσιων δαπανών για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων καλύπτει δαπάνες παγίου κεφαλαίου, που αφορά στις αγορές - απαλλοτριώσεις ακινήτων, κατασκευές - επισκευές κτιρίων και εγκαταστάσεων και προμήθειες εξοπλισμού και εργαστηρίων.

Η τελευταία ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση του ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, (2017), το 2015, οι πραγματοποιηθείσες πληρωμές του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, κατάρτισης, έρευνας & τεχνολογίας διαιρέθηκαν σε δύο γενικές κατηγορίες: (α) σε πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους

(Κ.Α. 8200) που το συγκεκριμένο οικονομικό έτος αντιστοιχούσαν στο 7,8% (ή 95,4 εκ. €) των συνολικών αντίστοιχων πληρωμών, και (β) σε πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από κοινοτικούς πόρους (Κ.Α. 8300) που το συγκεκριμένο οικονομικό έτος αντιστοιχούσαν στο 92,2% (ή 1.134,3 εκ. €) των συνολικών πληρωμών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για την εκπαίδευση/ κατάρτιση/ έρευνα & τεχνολογία. (Αβραντίνης, 2018: 10).

2.3.4 Δαπάνες μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τα ποσά από την Τοπική Αυτοδιοίκηση διοχετεύονται μέσω του τμήματος Επιχορηγήσεων του Υπουργείου Εσωτερικών προς την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι δαπάνες που καλύπτονται απ' τους πόρους αυτούς περιλαμβάνουν: τη μεταφορά μαθητών, τη σίτιση μαθητών, τα μισθώματα σχολείων και γραφείων διευθύνσεων, την επισκευή και την συντήρηση σχολείων, τη μισθοδοσία σχολικών τροχονόμων, σχολικών φυλάκων και καθαριστριών, τις λειτουργικές δαπάνες σχολείων και τις μαθητικές εστίες.

Η συνεισφορά των δυο τελευταίων πηγών (έκτακτη επιχορήγηση και φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων) στη δημόσια χρηματοδότηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν μπορεί να υπολογιστεί καθώς δεν υπάρχουν κεντρικά διαθέσιμα τα αντίστοιχα στοιχεία. Ωστόσο, από μια μικρή ενδεικτική διαδικτυακή έρευνα στις σχετικές αποφάσεις ορισμένων αντιπροσωπευτικών Δήμων στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ προκύπτει ότι κατά μέσο όρο κάθε σχολική μονάδα λαμβάνει περίπου 3.500€ από την απόδοση του ΦΗΧ (Φόρου Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων) (Αβραντίνης, 2018: 11-12).

2.3.5 Δαπάνες από Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα για την Εκπαίδευση

Την περίοδο 2007 - 2015 η υλοποιήθηκαν σημαντικές πιλοτικές δράσεις για την προαγωγή της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της ελληνικής εκπαίδευσης μέσω της χρηματοδότησης από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013» το οποίο επεκτάθηκε κατά δυο έτη (2014 & 2015). Ο συνολικός προϋπολογισμός αυτού του προγράμματος αντιστοίχισε στο 12.5% της συνολικής δημόσιας χρηματοδότησης για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (https://www.espa.gr/elibrary/Anthr._Dynamiko_Ekpaideusi_2014GR05M9OP001_1_4_el.pdf).

Οι άξονες αυτού του προγράμματος που αφορούν την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το Ε.Π είναι: Το Πρόγραμμα του «Νέου Σχολείου», η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα νέα προγράμματα σπουδών, καθώς και η αξιολόγηση όλων των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία, η προαγωγή της ξενόγλωσσας εκπαίδευσης, άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα και δίκτυα και η ειδική αγωγή.

Παράλληλα, στην ίδια κατηγορία εντάσσονται και οι πόροι που διατίθενται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για τη συγχρηματοδότηση έργων που αφορούν στις υποδομές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως έργα σχολικής στέγης (κατασκευή νέων σχολείων και προσθήκες και βελτιώσεις υφιστάμενων) και εξοπλισμός ειδικών σχολείων για ΑμΕΑ (Αβραντίνης, 2018:12- 13).

2.4 Βασικά μοντέλα χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων στις χώρες της Ε.Ε

Τα βασικά μοντέλα χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων στις χώρες της Ε.Ε. χαρακτηρίζονται από: α) τα πόσα και ποια επίπεδα διοίκησης εμπλέκονται στις μεταβιβάσεις των σχετικών οικονομικών πόρων και β) το τι είδους δαπάνες αφορούν αυτές οι μεταβιβάσεις.

Ως προς το πρώτο κριτήριο διακρίνονται τέσσερα επίπεδα:

- i) το εθνικό/κεντρικό,
- ii) το ενδιάμεσο περιφερειακό,
- iii) το τοπικό επίπεδο του Δήμου και iv) της σχολικής μονάδας.

Ως προς το δεύτερο κριτήριο οι δαπάνες διακρίνονται σε αυτές που αφορούν:

- i) τη μισθοδοσία του προσωπικού
- ii) τα λειτουργικά αγαθά και υπηρεσίες και
- iii) τα κεφαλαιουχικά αγαθά.

Ειδικότερα, οι μέθοδοι και των κριτήρια χρηματοδότησης των σχολικών πόρων ανά την Ευρώπη ποικίλλουν και εξαρτώνται από πολλές παραμέτρους που σχετίζονται με το σύστημα της εκπαίδευσης, τα κρατικά κονδύλια από τον προϋπολογισμό κτλ. Πέραν όμως αυτών των παραγόντων, έχουν καθοριστεί τρεις τρόποι χρηματοδότησης.

Η πρώτη αφορά την κατανομή των πόρων η οποία στηρίζεται σε μία καθολικά συμφωνημένη φόρμουλα. Η δεύτερη είναι και αφορά την υποβολή ενός προϋπολογισμού, ειδικά για τα σχολεία. Η τρίτη μέθοδος πραγματοποιείται με τη διαδικασία της διακριτικής ευχέρειας καθορισμού για τα ποσά που πρέπει να διανεμηθούν.

Η χρηματοδοτική φόρμουλα, αξιοποιείται από τα υπουργεία των κεντρικών-ανώτατων αρχών, που περιλαμβάνει το διδακτικό προσωπικό σε όλες σχεδόν τις χώρες.

Η χρηματοδότηση για κεφαλαιουχικά αγαθά εξαρτάται άμεσα από τα αρμόδια υπουργεία, στα οποία σε πολλές περιπτώσεις, τα σχολεία ή οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες στην εκπαιδευτική διαδικασία καταθέτουν προϋπολογισμό για έγκριση.

Οποιαδήποτε από τις παραπάνω μεθόδους τίθεται σε εφαρμογή, χρήζει ιδιαίτερης προσοχής καθώς οι επιλογές των μεταβλητών καθορίζουν και την σωστή κατανομή των πόρων. Για παράδειγμα, σε περιοχές υποβαθμισμένες κοινωνικά για να διασφαλιστεί η ισότητα ανάμεσα στους μαθητές χορηγούνται παραπάνω ποσά. (Κουσινά, 2016:46-47).

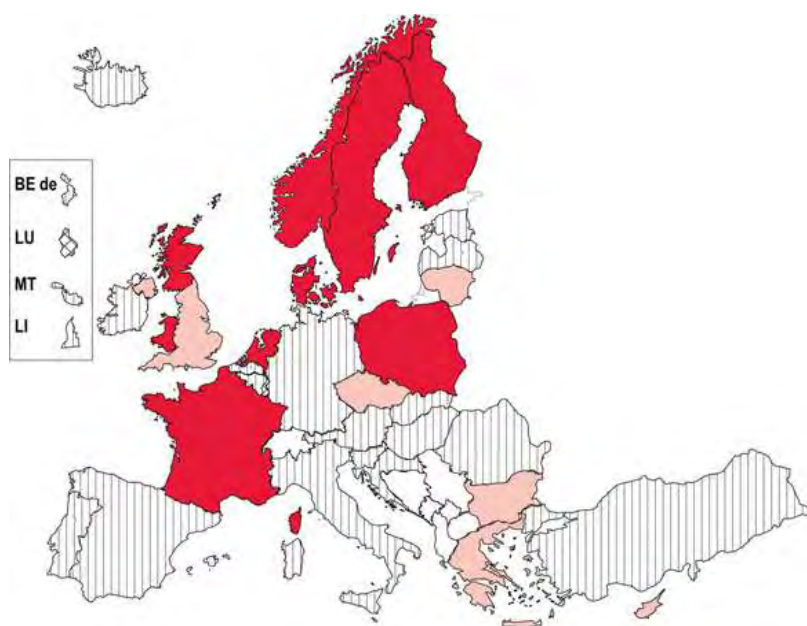
Εικόνα 3. Αλλαγές στον προϋπολογισμό της εκπαίδευσης το 2013 σε σύγκριση με το 2012 σε σταθερές τιμές
Πηγή: Eurydice (2013)

Ειδικότερα, αναφορικά με τις δαπάνες για μισθοδοσία του διδακτικού προσωπικού, αυτές αφορούν κατά μέσο όρο το 70% των δημόσιων δαπανών για την Εκπαίδευση ανάμεσα στις χώρες μέλη της Ε.Ε. (σε παρόμοιο ποσοστό κυμαίνεται η σχετική δαπάνη και στην Ελλάδα). Σε περισσότερες από το 1/3 των χωρών της Ε.Ε., οι πόροι για τη μισθοδοσία του προσωπικού μεταφέρονται απευθείας από τα Υπουργεία στα σχολεία (Ιρλανδία, Ισπανία, Κροατία, Κύπρος, Ολλανδία, Πορτογαλία και Σλοβενία) ή πληρώνουν απευθείας τα ίδια τους μισθούς των εκπαιδευτικών (Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Ουγγαρία, Μάλτα).

Ωστόσο, για τη μεταφορά της μισθοδοσίας του μη διδακτικού προσωπικού, στις περισσότερες χώρες μεσολαβούν ενδιάμεσα διοικητικά επίπεδα, ενώ κατά τη μεταβίβαση των πόρων για λειτουργικά αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και για κεφαλαιουχικά αγαθά εμπλέκονται δυο ή ακόμα και τρία ενδιάμεσα διοικητικά επίπεδα στην πλειοψηφία των χωρών.

Η κάλυψη που αφορά τις μη μισθοδοτικές ανάγκες των σχολείων παρέχεται από τα Υπουργεία, που χρηματοδοτούν τις Περιφέρειες ή τους Δήμους με ένα συνολικό εφάπαξ ποσό (lump sum), καλύπτοντας τις σχολικές μονάδες εντός των ορίων τους. Το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα ενδιάμεσα διοικητικά επίπεδα αφορά την κάλυψη πολλών τομέων ταυτόχρονα, όπως η υγεία, η παιδεία, οι εγκαταστάσεις αναψυχής, κλπ, οπότε η κατανομή του ανάμεσα σε αυτούς τους τομείς είναι και αυτό πεδίο απόφασης του ενδιάμεσου διοικητικού επιπέδου.

Σε κάποιες ωστόσο περιπτώσεις, το ποσό που αντιστοιχεί στην Εκπαίδευση είναι καθορισμένο και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για άλλους λόγους αλλά και σε αυτή την περίπτωση, οι τοπικές αρχές έχουν την ευχέρεια να καταναείμουν το κονδύλι για την Εκπαίδευση ανάμεσα στις διαφορετικές κατηγορίες δαπανών (λειτουργικές δαπάνες, εκπαιδευτικό υλικό, παροχή υπηρεσιών μαθητικής μέριμνας, κλπ), ανάλογα με τις ανάγκες, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις συνεισφοράς των ενδιάμεσων αρχών από τους δικούς τους ίδιους πόρους με βάση την τοπική φορολογία για την περαιτέρω ενίσχυση των πόρων που διατίθενται στα σχολεία.

Εικόνα 4 : Χώρες στις οποίες οι ενδιάμεσες αρχές λαμβάνουν κατ' αποκοπή ποσό ή επιχορήγηση κατά κατηγορία και κατανέμουν το ποσό αυτό σε διαφορετικές κατηγορίες πόρων (προσωπικό, επιχειρησιακά και κεφαλαιουχικά αγαθά)

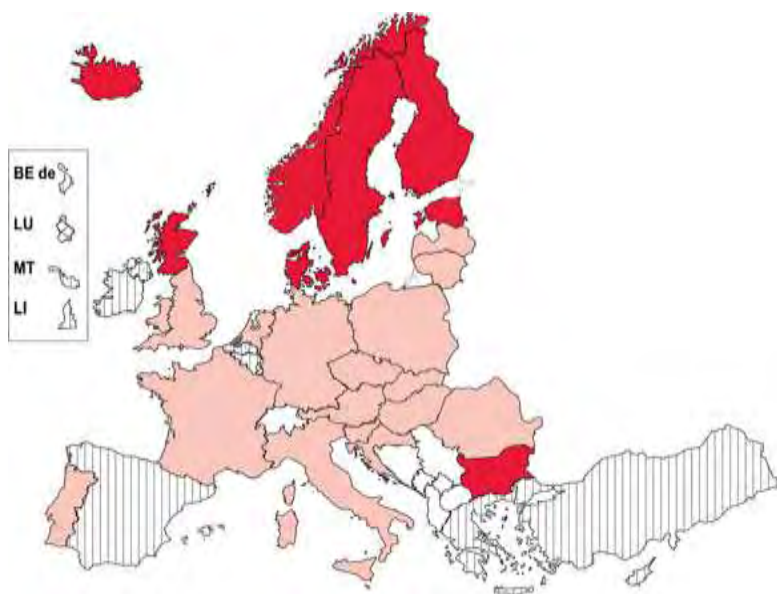
Πηγή: Eurydice, 2014.

Στην παραπάνω εικόνα παρουσιάζονται οι τρόποι με τους οποίους οι ενδιάμεσες αρχές – Υπουργεία λαμβάνουν χρηματοδότηση μέσω επιχορήγησης ή κατ' αποκοπή και το διοχετεύουν σε διάφορες κατηγορίες πόρων το 2014. Με το ροζ

χρώμα, που συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, τα Υπουργεία μέσω επιχορηγήσεων διανέμουν το ποσό στους δήμους. Στις χώρες με κόκκινο χρώμα έχουμε το κατ' αποκοπή ποσό το οποίο, στην περίπτωση της Σουηδίας είναι μικρό σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό των δήμων (European Commission, 2014: 23).

Στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. υφίσταται ένας αλγόριθμος βάσει του οποίου υπολογίζονται οι πόροι μεταβίβασης σε μια σχολική μονάδα. Αυτός ισχύει για τα μισθολογικά έξοδα του διδακτικού προσωπικού καθώς και για τις λειτουργικά έξοδα και τα αγαθά, αλλά δεν ισχύει για τις κεφαλαιουχικές δαπάνες οι οποίες διαμορφώνονται με βάση εκτιμήσεις για την αναγκαιότητα/σκοπιμότητά τους ή τη διαθεσιμότητα επιπλέον πόρων.

Ο αλγόριθμος που χρησιμοποιείται υπολογίζει το πλήθος των μαθητών ή/και το πλήθος των εκπαιδευτικών που φοιτούν ή/και υπηρετούν αντίστοιχα σε μια σχολική μονάδα. Ωστόσο, στις περισσότερες των περιπτώσεων, όχι όμως και στην περίπτωση της Ελλάδας, λαμβάνονται επιπλέον κριτήρια για τη διαμόρφωση του αλγορίθμου, όπως: τα χαρακτηριστικά της επιμέρους σχολικής μονάδας (γεωγραφική ζώνη παλαιότητα, κλπ) καθώς και του είδους των μαθητών που φοιτούν σε αυτή (πλήθος μαθητών από μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες). Επίσης, πρέπει να τονίσουμε ότι σε πολλές περιπτώσεις οι ενδιαμέσες αρχές έχουν τη δυνατότητα να προσθέσουν κριτήρια στον εθνικό αλγόριθμο, ώστε να ανταποκριθεί αυτός καλύτερα στις ανάγκες των τοπικών σχολείων (Levačić, 2008:205-245).

Εικόνα 5. Χώρες στις οποίες οι ενδιαμέσες αρχές χρησιμοποιούν τα δικά τους έσοδα για τη χρηματοδότηση του σχολείου πόρων (διδακτικό προσωπικό, μη διδακτικό προσωπικό, επιχειρησιακά και κεφαλαιουχικά αγαθά)

Πηγή: Eurydice, 2014.

2.5 Μεθοδολογικοί περιορισμοί στην εκτίμηση της δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Οι εκτιμήσεις για τη δημόσια δαπάνη ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση γίνονται από διάφορους φορείς, όπως η Ελληνική Στατιστική Αρχή, ο ΟΟΣΑ, η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ε.Ε., το Δίκτυο ΕΥΡΩΔΙΚΗ το οποίο τροφοδοτείται με στοιχεία από τα Εθνικά Υπουργεία Παιδείας.

Αυτές οι εκτιμήσεις είναι κατά προσέγγιση και σε όλες τις περιπτώσεις διαφέρουν και μπορεί να αποκλίνουν μεταξύ τους ακόμα και μέχρι ποσοστού 15-20%.

Αιτία των αποκλίσεων είναι η χρήση διαφορετικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων που εφαρμόζει ο κάθε φορέας για τον υπολογισμό/εκτίμηση του συγκεκριμένου δείκτη. Οι βασικότερες από αυτές τις διαφορές στις αντίστοιχες μεθοδολογικές προσεγγίσεις σχετίζονται με τη διαφορετική χρονική βάση σύγκρισης, τον συνυπολογισμό διαφορετικών κατηγοριών δαπανών που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του δείκτη (π.χ. υπολογισμός δαπανών μόνο του τακτικού προϋπολογισμού και αγνόηση όλων των υπολοίπων κατηγοριών δαπανών). Επιπλέον, οι διαφορές οφείλονται και στη μη συγκρίσιμη μορφή παρουσίασης των δεδομένων από όλες τις πηγές χρηματοδότησης, στη μη εμφανή κατανομή ορισμένων κατηγοριών δαπανών ανά βαθμίδα και τέλος, στη μεγάλη ετερογένεια στα συστήματα χρηματοδότησης η οποία δεν επιτρέπει αξιόπιστες πάντα διεθνείς συγκρίσεις (Αβραντίνης, 2018: 17).

Εικόνα 6. Χαρακτηριστικά μαθητών που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του επιπέδου των πόρων που συμβάλλουν στη διδασκαλία και μη διδακτικό προσωπικό, πρωτοβάθμια και γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 2013/14

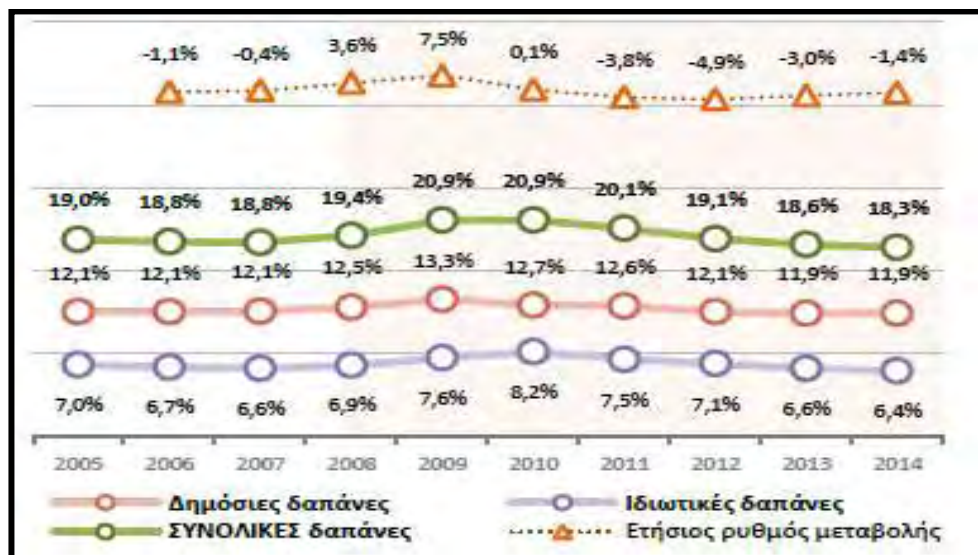
2.6 Εκτίμηση δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία της έρευνας, η μέση δημόσια δαπάνη ανά μαθητή από πόρους του τακτικού προϋπολογισμού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι 2035,5€ ενώ η αντίστοιχη μέση δημόσια δαπάνη ανά μαθητή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται σε 2.486,6€.

Εάν τα ποσά αυτά συγκριθούν με τα προ κρίσης αντίστοιχα ποσά συμπεράσμα ότι στη μεν πρωτοβάθμια εκπαίδευση η δημόσια δαπάνη ανά μαθητή με βάση τους διατιθέμενους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό έχει μειωθεί κατά 1.000€ ή 32.9%. Τα αποτελέσματα αυτά μαρτυρούν πολύ μεγάλες μειώσεις οι οποίες αντανακλούν τη μείωση της μισθοδοτικής δαπάνης λόγω του συνδυαστικού αποτελέσματος της μείωσης του αριθμού των μονίμων εκπαιδευτικών και της μείωσης των αποδοχών τους.

(ποσά σε €100.000)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Προσχέση και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	1.366	2.091	2.294	2.457	2.462	2.640	2.895	3.027	2.789	2.752
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	1.643	2.487	2.631	2.940	2.922	3.159	3.400	3.651	3.548	3.280
ΣΥΝΟΛΟ	3.008	4.585	4.885	5.399	5.374	5.799	6.303	6.680	6.337	6.033
Προσχέση και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Πολική Κατάσταση)	61	61	75	89	92	66	66	89	47	61
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Πολική Κατάσταση)	61	61	75	88	92	85	85	87	40	60
ΣΥΝΟΛΟ	120	124	150	177	184	171	171	176	85	111
Προσχέση και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	1.425	2.161	2.339	2.548	2.544	2.756	2.981	3.116	2.838	2.814
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	1.705	2.650	2.706	3.030	3.034	3.243	3.573	3.740	3.396	3.330
ΣΥΝΟΛΟ	3.128	4.711	5.045	5.578	5.558	5.999	6.554	6.856	6.232	6.144
Προσχέση και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (αριθμός μαθητών)	736.672	739.434	743.820	740.301	738.016	721.544	736.891	737.184	744.222	747.771
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (αριθμός μαθητών)	713.356	871.203	855.045	879.528	868.437	850.047	853.294	881.461	882.124	864.762
ΣΥΝΟΛΟ	1.452.258	1.410.737	1.398.863	1.419.809	1.406.453	1.381.591	1.388.985	1.398.645	1.428.344	1.412.533
Κόστος/Μαθητή* Προσχέση και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	1.929	2.921	3.145	3.439	3.647	3.726	4.051	4.227	3.871	3.783
Κόστος/Μαθητή* Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Κινητή και Στατική Κατάσταση)	2.387	3.799	4.121	4.439	4.509	4.989	5.471	5.654	4.979	5.009
Κόστος/Μαθητή* Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	2.154	3.339	3.617	3.927	3.952	4.328	4.719	4.952	4.369	4.385

Πίνακας 4. Οικονομικό κόστος ανά μαθητή σε ευρώ Πηγή: Eurostat – IOBE

Γράφημα 3. Συνολικές, δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανά μαθητή ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ και ρυθμός μεταβολής του δείκτη την περίοδο 2005-2014.

Πηγή: Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής – Τα Βασικά Μεγέθη της Εκπαίδευσης 2016

Ειδικότερα, μελετώντας και το γράφημα 3, στα έτη 2010-2014, το ολικό δημόσιο και ιδιωτικό κόστος που αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανά μαθητή ως προς το κατά κεφαλή εισόδημα παρουσιάζει ελάττωση κατά 12,5% από 20,9% το 2010 σε 18,3% το 2014.

Το ίδιο χρονικό διάστημα, για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το σύνολο των εξόδων ανά μαθητή ως προς το κατά κεφαλή εισόδημα, εμφανίζει ελάττωση κατά -5,8% (ή 1,14 π.μ.) από 12,7% το 2010 σε 11,9% το 2014, ενώ στον ιδιωτικό τομέα εμφανίζει ελάττωση κατά -24,3% (ή 1,85 π.μ.) από 8,2% το 2010 σε 6,4% το 2014. Η μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζεται το 2009, ενώ η μεγαλύτερη μείωση του δείκτη καταγράφεται το 2012. (Αβραντίνης, 2018: 19)

Χαρακτηριστικό είναι, πως αναφορικά με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού του 2015 από το ΠΔΕ του Υπουργείου Παιδείας, καταγράφονται για εκπαίδευση συνολικά 588,6 εκ €. Θεωρώντας πως με βάση την πρώτη παραπάνω υπόθεση κατευθύνεται το 70% των σχετικών πόρων στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προκύπτει, πως το σχετικό ποσό που διατίθεται στις αντίστοιχες βαθμίδες από το ΠΔΕ ανέρχεται εν τέλει σε 412 εκ €.

Οι πόροι από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έχουν σημαντικές διακυμάνσεις από διακυμαίνονται από χρονιά σε χρονιά. Σε αντίθεση με τους πόρους από τον τακτικό προϋπολογισμό, σε σύγκριση με το έτος αναφοράς πριν από την κρίση (2009), οι σχετικοί πόροι αυξήθηκαν για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά 135,4€ ανά μαθητή ή σε ποσοστό 44.5% (Αβραντίνης, 2018: 19-20)

Κεφάλαιο 3^ο

Φθιώτιδα

3.1 Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας

Ο νομός Φθιώτιδας περιλαμβάνει το βορειοανατολικό τμήμα Στερεάς Ελλάδας και συνορεύει βόρεια με τους νομούς Μαγνησίας Καρδίτσας και Λάρισας, δυτικά με τον νομό Ευρυτανίας και νότια με τους νομούς Φωκίδας και Βοιωτίας. Στο ανατολικό τμήμα υπάρχει ο Μαλιακός και ο Ευβοϊκός κόλπος. Ο νομός εκτείνεται σε 4422τ.χλμ. ενώ με βάση την τελευταία απογραφή του 2011 ο αριθμός των κατοίκων είναι 158.220.

Εικόνα 7. Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας

Πηγή: <https://stilidatoday.gr/Post-more?id=25>

Πρωτεύουσα της περιφερειακής ενότητας και έδρα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι η Λαμία, ενώ ξεχωριστή θέση κατέχουν οι Θερμοπύλες, τα Καμένα Βούρλα, ο Άγιος Κωνσταντίνος, η Στυλίδα, η Υπάτη και το Πλατύστομο.

Κύριος ποταμός είναι ο Σπερχειός με μήκος 80χλμ, ο οποίος πηγάζει από τις χαράδρες του Τυμφρηστού και εκβάλλει στον Μαλιακό Κόλπο, ενώ το κλίμα χαρακτηρίζεται ψυχρό στα ορεινά μέρη, ενώ στα παράλια ήπιο το χειμώνα και δροσερό το καλοκαίρι. Οι πεδινές περιοχές είναι παραπλεύρως του ποταμού Σπερχειού καθώς και το οροπέδιο Δομοκού και οι μικρές πεδιάδες της Αταλάντης και της Αμφίκλειας.

Η Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας αποτελείται από τους παρακάτω δήμους:

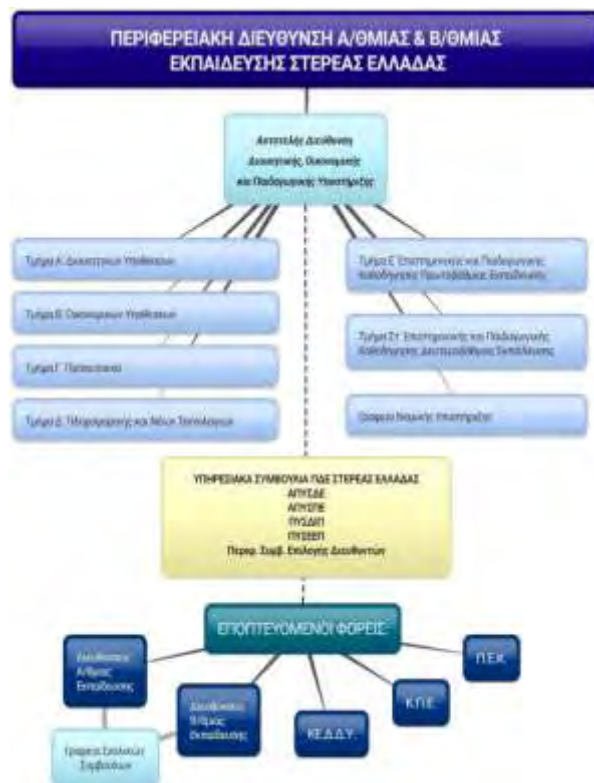
1. Δήμος Αμφίκλειας - Ελάτειας με έδρα την Κάτω Τιθορέα αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Αμφίκλειας, Ελάτειας και Τιθορέας.
2. Δήμος Λοκρών, με έδρα την Αταλάντη αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Αταλάντης, Δαφνουσίων, Οπουντίων και Μαλεσίνας.
3. Δήμος Δομοκού με έδρα το Δομοκό αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Δομοκού, Θεσσαλιώτιδος και Ξυνιάδος.
4. Δήμος Μώλου - Αγίου Κωνσταντίνου με έδρα τα Καμένα Βούρλα αποτελούμενος από τους πρώην δήμους : Αγίου Κωνσταντίνου, Καμένων Βούρλων και Μώλου.

5. Δήμος Στυλίδας με έδρα τη Στυλίδα αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Εχιναίων, Πελασγίας και γ. Στυλίδος. 6. Δήμος Λαμιέων με έδρα τη Λαμία αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Γοργοποτάμου, Λαμιέων, Λειανοκλαδίου, Υπάτης και την κοινότητα Παύλιανης.
7. Δήμος Μακρακώμης με έδρα τη Σπερχειάδα αποτελούμενος από τους πρώην δήμους: Αγίου Γεωργίου Τυμφρηστού, Μακρακώμης, Σπερχειάδος και την κοινότητα Τυμφρηστού.

Η ΠΕ Φθιώτιδας, αποτελεί χωρικά την «κεντρική» ενότητα της Στερεάς Ελλάδας και παρουσιάζει γεωγραφική πολυμορφία, με ορεινούς όγκους, παράκτια ζώνη και πεδινές περιοχές. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της Φθιώτιδας είναι ότι διασχίζεται σε όλο της το ανατολικό μήκος από τον ΠΑΘΕ, και αποτελεί κόμβο ανάπτυξης μεταφορικών δικτύων, ειδικά σε σχέση με τη σύνδεση του ΠΑΘΕ με τις Ιονία και Εγνατία Οδούς. Το γεγονός αυτό έχει ήδη δώσει ώθηση στην ανάπτυξη βιομηχανικών και άλλων δραστηριοτήτων (μεταποιητικών, οικιστικών – παραθεριστικών, τουριστικών, κ.λ.π.) κυρίως κατά μήκος του ΠΑΘΕ.

Η περιοχή διαθέτει αξιόλογους πολιτιστικούς πόρους, με σημαντικότερο και πλέον αναγνωρίσιμο τις Θερμοπύλες. Επίσης, αξιοποιήσιμοι πόροι για τη Φθιώτιδα είναι το γεωθερμικό της πεδίο, καθώς και ο πλούτος των ιαματικών πηγών που διαθέτει. Η κύρια ενασχόληση του πληθυσμού του νομού είναι η αγροτική δραστηριότητα και κυρίως η γεωργία, η υλοτομία και η κτηνοτροφία. Γεωργική εκμετάλλευση με οργανωμένο τρόπο γίνεται στο οροπέδιο Δομοκού λόγω της αποξήρανσης της προϋπάρχουσας λίμνης Ξυνιάδας. Επίσης, σημαντική γεωργική εκμετάλλευση γίνεται και στη πεδιάδα του Σπερχείου κοντά στη πόλη της Λαμίας. Τα κύρια γεωργικά προϊόντα του νομού είναι τα δημητριακά, το βαμβάκι, τα λαχανικά, τα αμπέλια, τα όσπρια, και τα καρποφόρα δέντρα (ελιές φιστικιές κερασιές)

Όσον αφορά τη βιομηχανία υπάρχουν μικρά εργοστάσια ζυμαρικών, αλευρόμυλοι, ρυζόμυλοι, βαμβακοελαιουργεία και υφαντουργίες. Πιο αναπτυγμένη θεωρείται η οικοτεχνία αφού λειτουργούν πολλές βιοτεχνίες παραγωγής και επεξεργασίας προϊόντων. Χαρακτηριστικό είναι πώς το 54,3% των επιχειρήσεων του νομού ασχολούνται με το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, το 14,5% στις κατασκευές, στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια 13,3%. (<https://stilidatoday.gr/Post-more?id=25>).

Εικόνα 8. Οργανόγραμμα Περιφερειακής Διεύθυνσης Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας.

3.2 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας οργανώνεται από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Φθιώτιδας, που εδρεύει στη Λαμία. Ειδικότερα, το Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΠΕ) Φθιώτιδας, όπως και κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας, είναι αρμόδιο για τη σύνταξη πινάκων υποψηφίων διευθυντών σχολικών μονάδων, για την κατάρτισή των πινάκων των προϊσταμένων για τα τμήματα εκπαιδευτικών θεμάτων των διευθύνσεων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα, το ΠΥΣΠΕ Επιλέγει τους υποδιευθυντές σχολικών μονάδων, προτείνει την τοποθέτηση των επιλεγέντων διευθυντών και υποδιευθυντών σχολικών μονάδων και των προϊσταμένων των τμημάτων εκπαιδευτικών θεμάτων των διευθύνσεων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (<http://users.sch.gr/sperkas/nea/ap.pdf>)

Τα δημοτικά σχολεία της Φθιώτιδας είναι 68 στον αριθμό εκ των οποίων τα 25 ανήκουν στη Λαμία. Επιπλέον, λειτουργούν και 22 ολοήμερα σχολεία στη Φθιώτιδα. (Πίνακες 6- 7). Ειδικότερα, αναφορικά με το πρόγραμμα των ολοήμερων

σχολείων, βάσει υπουργικής απόφασης του 2010 ορίζεται ότι τα γνωστικά αντικείμενα που θα διδάσκονται στο Ολοήμερο Πρόγραμμα θα καθορίζονται από τον σύλλογο διδασκόντων ύστερα από εισήγηση του Δ/ντή της σχολικής μονάδας, ο οποίος θα έχει ως γνώμονα τις δυνατότητες της σχολικής μονάδας, (επίπεδο και ενδιαφέροντα μαθητών, προτιμήσεις μαθητών και γονέων, υλικοτεχνική υποδομή, πλεονάζουσες ώρες εκπαιδευτικών). Οι Γονείς μπορεί να προτείνουν μέχρι δύο (2) γνωστικά αντικείμενα. Με βάση τα παραπάνω ο σύλλογος διδασκόντων συγκροτεί το πρόγραμμα μαθημάτων των Ολοήμερων Τμημάτων έτσι ώστε να αναλογούν 2 ώρες μαθημάτων ανά ημέρα σε κάθε τμήμα, συνολικής δηλ. διάρκειας δέκα (10) ωρών. Τα διδακτικά αντικείμενα από τα οποία μπορεί να γίνει επιλογή ως προς το πλήθος τους και τις ώρες που θα διδάσκονται είναι ο Αθλητισμός, η Θεατρική Αγωγή, η Τ.Π.Ε, τα Αγγλικά, η Μουσική, η Δεύτερη ξένη Γλώσσα.

Το Ολοήμερο Πρόγραμμα διαμορφώνεται από το σύλλογο των διδασκόντων, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου και σε συνεργασία με τον οικείο Σχολικό Σύμβουλο, οποίος συνδράμει στην καλύτερη δυνατή σύνθεση και οργάνωση του Ολοήμερου Προγράμματος. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η αυτονομία της σχολικής μονάδας μέσα από την ισχυροποίηση της άποψης μαθητών και εκπαιδευτικών, ανάλογα με την εκάστοτε εκπαιδευτική περίσταση και τον αυτόνομο προγραμματισμό δράσης σε επίπεδο σχολείου. Ο Διευθυντής του σχολείου αποστέλλει το σχετικό πρακτικό με το Ολοήμερο Ωρολόγιο Πρόγραμμα στο σχολικό σύμβουλο για έγκριση και θεώρηση. Για τη διαμόρφωσή του Ολοήμερου Προγράμματος των δέκα (10) διδακτικών ωρών, λαμβάνονται υπόψη τα παρακάτω:

- Μέχρι 3 τμήματα, ένας δάσκαλος και επιλογή τριών τουλάχιστον (3) διδακτικών αντικειμένων.
- Για 4 και 5 τμήματα, ένας δάσκαλος και επιλογή πέντε τουλάχιστον (5) διδακτικών αντικειμένων.
- Για 6 τμήματα, δύο δάσκαλοι και επιλογή έξι τουλάχιστον (6) διδακτικών αντικειμένων (ΥΠΕΘ, 2010:5-7).

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Α/Α	ΟΡΓ/ΤΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ Δ/ΝΣΗ
1	2/θ	Αγίου Γεωργίου	Άγιος Γεώργιος
2	12/θ	Αγίου Κων/νου	Άγιος Κων/νος
3	6/θ	Αμφίκλειας	Αμφίκλεια
4	3/θ	Αρκίτσας	Αρκίτσα
5	12/θ	1ο Αταλάντης (ΕΑΕΠ)	Αταλάντη
6	12/θ	2ο Αταλάντης - "Η Μακεδονία"	Χρ. Λυγδή 1 Αταλάντη
7	2/θ	Γλύφας	Γλύφα
8	8/θ	1ο Γοργοποτάμου	Μοσχοχώρι
9	12/θ	Δομοκού (ΕΑΕΠ)	Δομοκός
10	2/θ	Ειδικό Αταλάντης (Συστεγαζόμενο με 2ο Δ. Σχ. Αταλάντης)	Αταλάντη
11	10/θ	Ειδικό Λαμίας	Μπελογιάννη 2
12	3/θ	Εκκάρας	Εκκάρα
13	8/θ	Ελάτειας	Ελάτεια
14	3/θ	Εξάρχου	Έξαρχος
15	6/θ	1ο Εχινάων	Ράχες
16	6/θ	2ο Εχινάων	Καραβόμυλος
17	2/θ	Ζελίου	Ζέλι
18	9/θ	Κ. Τιθορέας	Κ. Τιθορέα
19	6/θ	Καινούριου	Καινούριο
20	10/θ	Καμ. Βούρλων	Καμ. Βούρλα
21	2/θ	Καστρίου	Καστρί
22	5/θ	Κομποτ-Μεξιατών	Κομποτάδες Μεξιάτες
23	2/θ	Κυρτώνης	Κυρτώνη
24	12/θ	1ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Σίφνου & Αιγίνης
25	12/θ	2ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Υψηλάντη 27
26	12/θ	3ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Αινιάνων 15
27	6/θ	4ο Λαμίας	Αβέρωφ 1
28	6/θ	5ο Λαμίας	Ν. Μαγνησία
29	12/θ	6ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Καβάφη 30
30	12/θ	7ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Πρεβέζης 22
31	6/θ	8ο Λαμίας	Καλύβια
32	12/θ	9ο Λαμίας	Αβέρωφ 1
33	12/θ	10ο Λαμίας	Όθωνος 46
34	12/θ	11ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Οδυσσέα Ελύτη 2
35	12/θ	12ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Αμπλιανίτη 22 Συγκρ. Ανθέων
36	6/θ	13ο Λαμίας	Τέρμα Κάλβου
37	12/θ	14ο Λαμίας	Αμφικτυόνων 42
38	7/θ	15ο Λαμίας	Συγκρ. Αφανού
39	12/θ	16ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Παπασιπούλου 2
40	12/θ	17ο Λαμίας (ΕΑΕΠ)	Σίφνου & Αιγίνης
41	6/θ	18ο Λαμίας	Τέρμα Καρπάθου-Γαλανέικα
42	6/θ	19ο Λαμίας	Ν. Ευρυτανία
43	6/θ	20ο Λαμίας	Αμφικτυόνων 42
44	11/θ	21ο Λαμίας	Σταυρός
45	10/θ	22ο Λαμίας	Ροδίτσα
46	6/θ	23ο Λαμίας	Μ. Βρύση
47	5/θ	24ο Λαμίας	Αγ. Παρασκευή
48	6/θ	25ο Λαμίας	Ανθήλη
49	6/θ	Λάρυμνας	Λάρυμνα
50	1/θ	Λευκάδας	Λευκάδα
51	6/θ	Λιανοκλαδίου	Λιανοκλάδι
52	10/θ	Λιβανατών	Λιβανάτες
53	4/θ	Λουτρών Υπάτης	Λουτρά Υπάτης
54	12/θ	Μακρακώμης (ΕΑΕΠ)	Μακρακώμη
55	10/θ	1ο Μαλεσίνας	Μαλεσίνα
56	6/θ	2ο Μαλεσίνας	Δ. Ψωρομίτα 7
57	6/θ	Μαρτίου	Μαρτίνο
58	10/θ	Μώλου	Μώλος
59	6/θ	Ν. Μοναστηρίου	Ν. Μοναστήρι
60	6/θ	Ομβριακής	Ομβριακή
61	6/θ	Πελασγίας	Πελασγία
62	2/θ	Ρεγκινίου	Ρεγκίνι
63	6/θ	1ο Σπερχειάδας	Σπερχειάδα
64	6/θ	2ο Σπερχειάδας - "Πάπτιο"	Σπερχειάδα
65	11/θ	1ο Στυλίδας (ΕΑΕΠ)	Τέρμα Τριανταφύλλου
66	7/θ	2ο Στυλίδας	Στυλίδα
67	3/θ	Τραγάνας	Τραγάνα
68	1/θ	Τυμφρηστού	Τυμφρηστός
Φρα	Φραντζή	Φραντζή	Φραντζή

Πίνακας 5. Δημοτικά Σχολεία Νομού Φθιώτιδας

Πηγή: <http://dipe.fth.sch.gr/1grafeio.html>

ΟΛΟΗΜΕΡΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ			
A/A	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ
1	ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ	9460141	2
2	ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	9460009	12
3	ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ	9460001	6
4	ΑΡΚΙΤΣΑΣ	9460015	3
5	1ο ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ	9460004	12
6	2ο ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ	9460005	12
7	ΓΛΥΦΑΣ	9460105	2
8	1ο ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ	9460185	8
9	ΔΟΜΟΚΟΥ	9460055	12
10	ΕΙΔΙΚΟ ΛΑΜΙΑΣ	9460312	10
11	ΕΚΚΑΡΑΣ	9460065	3
12	ΕΛΑΤΕΙΑΣ	9460018	8
13	ΕΞΑΡΧΟΥ	9460019	3
14	1ο ΕΧΙΝΑΙΩΝ	9460124	6
15	2ο ΕΧΙΝΑΙΩΝ	9460132	6
16	ΖΕΛΙΟΥ	9460020	2
17	ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ	9460021	6
18	ΚΑΜ. ΒΟΥΡΛΩΝ	9460024	12
19	ΚΑΣΤΡΙΟΥ	9460109	2
20	ΚΑΤΩ ΤΙΘΟΡΕΑΣ	9460026	9
21	ΚΟΜΠΟΤΑΔΩΝ- ΜΕΞΙΑΤΩΝ	9460170	5
22	ΚΥΡΤΩΝΗΣ	9460027	2

Πίνακας 6. Ολοήμερα Σχολεία Φθιώτιδας

		ΤΑΞΕΙΣ					
A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	10	10	8	8	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	5	5	4	4	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ του ΠΕΡΙΒΑΛ.	4	4	3	3	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝ.&ΠΟΛ. ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	(5)	(5)	(3)	(3)	(3)	(3)
	-Εικαστικά	2	2	1	1	1	1
	-Μουσική	2	2	1	1	1	1
	-Θεατρική Αγωγή	1	1	1	1	1	1
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	4	4	4	4	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	2	2	4	4	4	4
12.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ	3	3	3	3	1	1
13.	2η ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ					2	2
14.	Τ.Π.Ε.	2	2	2	2	2	2
	ΣΥΝΟΛΟ	35	35	35	35	35	35

Πίνακας 7. Πρόγραμμα μαθημάτων Δημοτικού Σχολείου.

Κεφάλαιο 4^ο

Ποιότητα στην εκπαίδευση

4.1 Ορισμός της Ποιότητας

Στη σημερινή εποχή η διασφάλιση της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών είναι βασική προϋπόθεση σε όλες τις προηγμένες χώρες. Οι διεθνείς, ευρωπαϊκοί και κρατικοί οργανισμοί και εταιρείες παρέχουν τις κατευθύνσεις, οργανώνουν και ελέγχουν τα Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας και οι καταναλωτές και οι οργανώσεις εστιάζουν όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον τους στην αποτελεσματικότητα των συστημάτων. Γεγονός είναι πως το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη διασφάλιση ποιότητας και όχι απλώς στον έλεγχο ποιότητας.

Η διασφάλιση ποιότητας περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την εφαρμογή των συστημάτων που σχεδιάστηκαν για να εξασφαλιστούν ότι πληρούνται οι συμφωνημένες απαιτήσεις της ποιότητας. Η διασφάλιση ποιότητας αφορά περισσότερο την πρόληψη, ενώ ο έλεγχος ποιότητας σχετίζεται με τους ελέγχους τυχόν μη συμμόρφωσης του τελικού προϊόντος, ή της υπηρεσίας, ως προς τις προκαθορισμένες προδιαγραφές.

Η ποιότητα αποτελεί τον αντικειμενικό σκοπό και στόχο της ύπαρξης του ανθρώπου. Η λέξη προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «ποιότης» που δηλώνει: τη φύση, την εσωτερική κατάσταση ή η υπόσταση προσώπου ή πράγματος, σε σχέση με την αξία του.

Στο πλαίσιο της διασφάλισης ποιότητας η έννοια αυτή έχει ακριβή ορισμό σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 8402:1996: *«Ποιότητα είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών μιας οντότητας (π.χ. προϊόντος ή υπηρεσίας) που της αποδίδουν την ικανότητα να ικανοποιεί εκφρασμένες και συνεπαγόμενες ανάγκες του χρήστη»*. (Σταμπουλόγλου, Καραντζαλος, & Γεωργόπουλος, 2005:4-5) .

4.2 Η ποιότητα στην Εκπαίδευση

Στο χώρο της εκπαίδευσης, η έννοια της ποιότητας προσδιορίζεται από θεωρήσεις που στηρίζονται σε δύο πυλώνες εστίασης. Ο πρώτος αφορά την αξιολόγηση της ποιότητας του παραγόμενου έργου των εκπαιδευτικών από ειδικούς που θέτουν μετρήσιμους στόχους και κριτήρια. Ο δεύτερος σχετίζεται με διαδικασίες που λαμβάνουν

χώρα στο εσωτερικό της σχολικής μονάδας και στοχεύουν στην υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων.

Σύμφωνα με τον Crosby «*ποιότητα είναι η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του πελάτη*», ενώ κατά τον Deming «*ποιότητα είναι η ικανοποίηση των αναγκών του πελάτη*» (Κατσαρός, 2008). Οι παραπάνω ορισμοί στο χώρο της εκπαίδευσης μεταφράζονται στην στον προσδιορισμό της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου υπό το πρίσμα μιας εκφρασμένης ανάγκης – προσδοκίας των εκπαιδευομένων και των κηδεμόνων τους (Κατσαρός, 2008:131-132).

4.3 Δείκτες ποιότητας στην εκπαίδευση

Οι δείκτες ποιότητας έχουν ευρεία εφαρμογή τα τελευταία χρόνια στον τομέα εκπαίδευσης καθώς τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους αξιοποιούνται σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής και κυρίως στην αξιολόγηση των μεκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ωστόσο, η εφαρμογή τους στον τομέα της εκπαίδευσης αποτελεί σαφέστατα μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία, εξαιτίας της εμπλοκής διαφορετικών επιστημονικών θεωρήσεων όσον αφορά στο σχεδιασμό, στην εφαρμογή τους, αλλά και στην ερμηνεία και ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Οι δείκτες ποιότητας χαρακτηρίζονται ως ένα μέσο αξιολόγησης και μέτρησης του παραγόμενου έργου και της ποιότητας που αυτό προσφέρει. Η ομαδοποίηση και απεικονιστική χαρτογράφηση των εκπαιδευτικών δεδομένων και των εκπαιδευτικών μεταβλητών σε δείκτες, χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο τον τελευταίο καιρό εξαιτίας της πληθώρας των δεδομένων που είναι διαθέσιμα και μπορούν να συμβάλλουν στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης (Καρατζιά – Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος, 2006:206).

4.4 . Βασικές αρχές της Διαχείρισης Ολιστικής Ποιότητας

Η **Διαχείριση Ολικής Ποιότητας** (ΔΟΠ) είναι μια συνεχής διαδικασία βελτίωσης, που μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως μια φιλοσοφία διαχείρισης. Η ΔΟΠ προϋποθέτει την επιχειρηματική δραστηριότητα, μέσω προσπάθειας για συνεχή βελτίωση της ποιότητας και των υπηρεσιών μιας επιχείρησης. Η κύρια ιδέα πίσω από την ΔΟΠ είναι η εξασφάλιση ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της εφαρμογής ενός ευρέος φάσματος διαχειριστικών καθηκόντων (όπως η διαχείριση ανθρώπινων πόρων και η

διαχείριση ολόκληρης της επιχειρησιακής διαδικασίας), αντί για λειτουργία στατιστικών διαδικασιών.

Η ΔΟΠ στηρίζεται στη φιλοσοφία **περικοπής δαπανών**, με έμφαση ειδικότερα στη μείωση των αποβλήτων, ενώ παράλληλα βοηθά τους προμηθευτές στην παροχή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη ικανοποίηση των πελατών και να αποκτηθεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην αγορά.

4.5 Η ΔΟΠ στην Εκπαίδευση

Η εφαρμογή της ΔΟΠ στην εκπαιδευτική διαδικασία έρχεται αντιμέτωπη με τους ίδιους περιορισμούς που αντιμετωπίζει η σύγχρονη διοίκηση εφαρμόζοντας τις αρχές σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα.

Όσον αφορά την Ελλάδα, οι περιορισμοί αυτοί εξαρτώνται από τα βασικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού μας συστήματος, τα οποία αφορούν τόσο τον τύπο του ελληνικού συστήματος, την έλλειψη επιστημονικών μεθόδων συλλογής και ανάλυσης στοιχείων, διάφορες δυσλειτουργίες αλλά και ελλείψεις.

Ειδικότερα, αναφορικά με τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο σημαίνει ότι το ΥΠΕΠΘ είναι το μόνο αρμόδιο όργανο λήψης αποφάσεων, μαρτυρεί την απουσία συμμετοχής των χαμηλότερων βαθμίδων διοίκησης, όπως επίσης των σχολείων, των δασκάλων και γενικότερα της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, περιορίζει την ανεξαρτησία στον διοικητικό και οικονομικό τομέα και την ελευθερία ανάληψης πρωτοβουλιών. Οι περιορισμοί αυτοί αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη καίριων επιλογών για τη διασφάλιση της ποιότητας.

Επιπλέον, η απουσία αξιολόγησης μέσω επιστημονικών μεθόδων και κριτηρίων ποιότητας δυσχεραίνει το πρόβλημα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και όλων των εμπλεκόμενων σε αυτή. Η αξιολόγηση θα πρέπει να είναι διαρκής, σε κάθε τομέα της διδασκαλικής διαδικασίας έτσι ώστε να υπάρξει καλυτέρευση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Σημαντική παράμετρος είναι και η απουσία επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των διευθυντών κάτι που θα οδηγούσε στη βελτίωση των εργαζομένων και θα ενίσχυε τη συνεχή εκπαίδευση. Είναι απαραίτητη η αλλαγή των διαδικασιών και η υιοθέτηση νέων πρακτικών, οι οποίες οφείλουν να εφαρμόζονται, να επιθεωρούνται και να ενημερώνονται τακτικά (Κατσαρός, 2008:150- 160).

Κεφάλαιο 5^ο

Ερευνητικό μέρος

5.1 Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να ανιχνεύσει την ποιότητα των σχολικών μονάδων της Α/θμιας του Νομού Φθιώτιδας για το σχολικό έτος 2016 – 2017. Έτσι, έγινε μια προσπάθεια να αποτυπωθεί η εικόνα και τα χαρακτηριστικά των διευθυντών των σχολείων. Αξιοποιώντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία που καθόρισε τους δείκτες ποιότητας, επιχειρήθηκε η συγκριτική παρουσίαση της ποιότητας των Σχολικών Μονάδων έχοντας ως βάση το νέο αναμορφωμένο αναλυτικό πρόγραμμα. Επί πρόσθετα, αξιολογήθηκαν βασικές παράμετροι ποιότητας (όπως, π.χ., πλήθος μαθητών ανά εκπαιδευτικό και ανά τμήμα, δημόσια δαπάνη ανά μαθητή, μέγεθος σχολικής μονάδας, χρόνος διδασκαλίας κατά έτος κ.ά.) και παρουσιάστηκαν συγκριτικά με άλλες Ελληνικές Ευρωπαϊκές Σχολικές Μονάδες καθώς και χωρών μελών του Ο.Ο.Σ.Α.

Πιο ειδικά, έγινε ποσοτική έρευνα για την απάντηση των παρακάτω ερευνητικών ερωτημάτων:

1. Στο νομό Φθιώτιδας ποιο είναι το συνολικό δημόσιο κόστος των σχολείων της Α/θμιας εκπαίδευσης ;
2. Στο νομό Φθιώτιδας ποιά είναι η ετήσια δημόσια δαπάνη ανά μαθητή στα δημοτικά σχολεία του Νομού Φθιώτιδας;
3. Στο νομό Φθιώτιδας πόσα τ.μ. αναλογούν στον κάθε μαθητή στον προαύλιο χώρου αλλά και στις αίθουσες διδασκαλίας;
4. Στο νομό Φθιώτιδας πόσοι Η/Υ αντιστοιχούν σε κάθε μαθητή;
6. Στο νομό Φθιώτιδας πόσοι μαθητές αντιστοιχούν σε κάθε ένα εκπαιδευτικό σε κάθε σχολική μονάδα;
7. Στο νομό Φθιώτιδας ποια είναι η οργανικότητα των εκπαιδευτικών στα δημοτικά σχολεία και πόσοι από αυτούς έχουν αποσπασθεί σε άλλες σχολικές μονάδες;
8. Στο νομό Φθιώτιδας πόσο κοστίζει η μεταφορά των μαθητών από τον τόπο διαμονής τους προς τη σχολική μονάδα;

9. Στο νομό Φθιώτιδας ποια είναι η σύγκριση ως προς τους δείκτες ποιότητας σε σχέση με τις δείκτες ποιότητας των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α..

5.2 Μεθοδολογία της έρευνας

Για να γίνει η ανάλυση των παραμέτρων που αφορούν την ποιότητα της εκπαίδευσης για το έτος 2016 – 2017 στο Νομό Φθιώτιδας έγινε χρήση των μεταβλητών, όπου με τη βοήθεια αυτών έγινε δημιουργία επιπλέον δεικτών για τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους επόμενους πίνακες.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι μεταβλητές και η ερμηνεία τους.

Πίνακας 8: Ορισμός μεταβλητών

Μεταβλητή	Ερμηνεία
X_1	Πλήθος μαθητών ανά σχολείο
X_2	Πλήθος τμημάτων ανά σχολείο
X_3	Πλήθος εκπαιδευτικών ανά σχολείο
X_4	Πλήθος Η/Υ ανά σχολείο
X_5	Επιφάνεια σχολικού κτιρίου
X_6	Επιφάνεια αύλειου χώρου
X_7	Συνολική δημόσια δαπάνη

Επίσης, καθορίζονται οι μεταβλητές:

X_8 : το επίπεδο εκπαίδευσης του Διευθυντή σχολικής μονάδας, με κατηγορίες: ΣΕΛΔΕ, μετεκπαίδευση, δεύτερο πτυχίο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό

X_9 : λειτουργία ιστοσελίδας στη σχολική μονάδα με τιμές Ν(αι) ή Ό(χι).

X_{10} : υποδομή για ΑΜΕΑ στη σχολική μονάδα με τιμές Ν(αι) ή Ό(χι).

Για τη παρούσα έρευνα η συνολική δημόσια δαπάνη της εκπαίδευσης για τις σχολικές μονάδες του Νομού Φθιώτιδας ορίζεται ως το άθροισμα των ακόλουθων μεταβλητών:

1. Τη δαπάνη της μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών
2. Τη δαπάνη κάλυψης των λειτουργικών αναγκών των σχολείων
3. Τη δαπάνη μετακίνησης των μαθητών
4. Τη δαπάνη ευκαιρίας των σχολικών κτιρίων.

Σύμφωνα με τις παραπάνω μεταβλητές δημιουργούνται οι δείκτες προσέγγισης της ποιότητας των σχολικών μονάδων που ορίζονται όπως ακολουθεί στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 9: Ορισμός δεικτών ποιότητας σχολικών μονάδων

Δείκτης ποιότητας	Ερμηνεία
$\Delta_1 = \text{πλήθος μαθητών ανά τμήμα}$	$\Delta_1 = \frac{X_1}{X_2} = \frac{\text{πλήθος μαθητών}}{\text{πλήθος τμημάτων}}$
$\Delta_2 = \text{πλήθος μαθητών ανά εκπαιδευτικό}$	$\Delta_2 = \frac{X_1}{X_3} = \frac{\text{πλήθος μαθητών}}{\text{πλήθος εκπαιδευτικών}}$
$\Delta_3 = \text{πλήθος μαθητών ανά H/Y}$	$\Delta_3 = \frac{X_1}{X_4} = \frac{\text{πλήθος μαθητών}}{\text{πλήθος H/Y}}$
$\Delta_4 = \text{επιφάνεια τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή}$	$\Delta_4 = \frac{X_5}{X_1} = \frac{\text{τ. μ. διδακτηρίου}}{\text{πλήθος μαθητών}}$
$\Delta_5 = \text{επιφάνεια τ.μ. προαύλιου χώρου ανά μαθητή}$	$\Delta_5 = \frac{X_6}{X_1} = \frac{\text{τ. μ. προαύλιου}}{\text{πλήθος μαθητών}}$
$\Delta_6 = \text{μέσο συνολικό κόστος}$	$\Delta_6 = \frac{X_7}{X_1} = \frac{\text{Συνολικό δημόσιο κόστος}}{\text{πλήθος μαθητών}}$

Για να περιγραφούν οι ποσοτικές μεταβλητές έγινε χρήση των περιγραφικών μέτρων που χρησιμοποιούνται στη στατιστική ανάλυση των δεδομένων.

Ακολουθεί ο υπολογισμός της μέσης τιμής (mean), της διαμέσου (median), της τυπικής απόκλισης (standard deviation), του εύρους (range), της ελάχιστης και της μέγιστης τιμής ($X_{\min}$ και $X_{\max}$), όπως επίσης και των συντελεστών κύρτωσης και ασυμμετρίας.

5.3 Πηγές - Στοιχεία

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση έγινε η σύνταξη ενός δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο αποτελείται από ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Όλα τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και απαντήθηκαν από τον διευθυντή κάθε σχολικής μονάδας του Νομού Φθιώτιδας. Κάθε ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος είχε ερωτήσεις που αφορούσαν χαρακτηριστικά των

διευθυντών των σχολείων. Οι ερωτήσεις του δεύτερου μέρους αφορούσαν χαρακτηριστικά της ποιότητας των σχολείων καθώς και δευτερεύοντα χαρακτηριστικά των σχολείων.

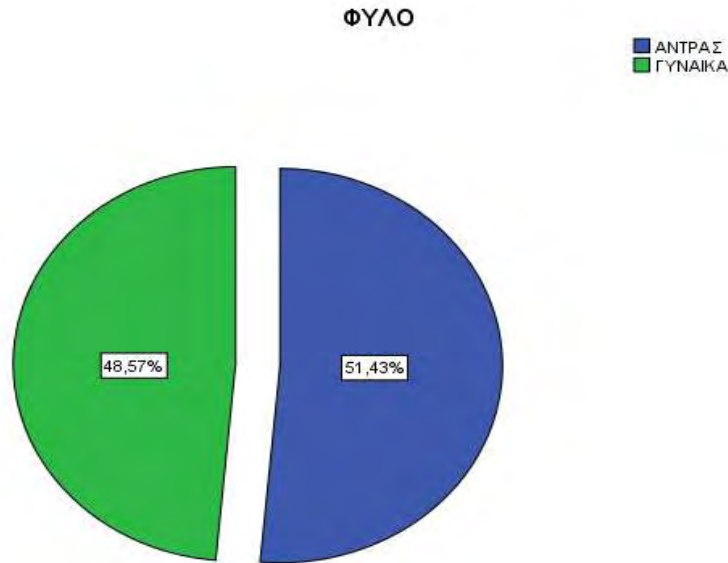
Ακολούθησε πιλοτική έρευνα σε 7 Διευθυντές προκειμένου να διερευνηθεί ο βαθμός κατανόησης των ερωτήσεων αλλά και να ελεγχθεί η εγκυρότητα και πληρότητα του, έτσι ώστε να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις (Creswell, 2011). Η γνώμη τους βοήθησε να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες αλλαγές που αφορούσαν τη διατύπωση των ερωτήσεων και να σχηματιστεί εκ νέου το τελικό ερωτηματολόγιο, το οποίο φωτοτυπήθηκε αρκετές φορές και μοιράστηκε σε όλους τους διευθυντές των σχολείων. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν από τον ίδιο τον ερευνητή, με σκοπό να δοθούν οι απαραίτητες διευκρινίσεις. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν και συλλέχθηκαν κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο του 2018 και το πλήθος αυτών ήταν 30, όσες και οι σχολικές μονάδες. Την ίδια περίοδο αναζητήθηκαν και συλλέχθηκαν στοιχεία ύστερα από υποβολή αίτησης, από δημόσιες υπηρεσίες που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως σχολικές επιτροπές οικονομικές και τεχνικές υπηρεσίες του κάθε δήμου όπου ανήκαν τα σχολεία στο Νομό Φθιώτιδας. Επίσης αντλήθηκαν στοιχεία από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Φθιώτιδας που σχετίζονταν με τη δαπάνη μισθοδοσίας όλων των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στις ανάλογες σχολικές μονάδες που δόθηκαν τα ερωτηματολόγια.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS 21 και τα αποτελέσματα, τα οποία λάβαμε τα καταθέτουμε παρακάτω.

5.4 Στατιστική ανάλυση

Έγινε ο υπολογισμός της συχνότητας εμφάνισης όπως επίσης και η σχετική συχνότητα για το δείγμα, που αφορά τα ποιοτικά δεδομένα. Τα δεδομένα παρουσιάστηκαν με τη βοήθεια των πινάκων διπλής εισόδου, των ραβδογραμμάτων, ιστογραμμάτων και κυκλικών διαγραμμάτων.

Αρχικά θα γίνει η παρουσίαση των στοιχείων που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του δείγματος με τα παρακάτω αποτελέσματα.

Γράφημα 4: Φύλο διευθυντών

		ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Valid	ΑΝΤΡΑΣ	18	51,5
	ΓΥΝΑΙΚΑ	17	48,6
ΣΥΝΟΛΟ		35	100,0

**Πίνακας 10: Κατανομή απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων της κατηγορίας:
Φύλο διευθυντών ή προϊσταμένων σχολικών μονάδων.**

Το δείγμα μας αποτέλεσαν 35 διευθυντές ή προϊστάμενοι των σχολείων. Από αυτούς 18 ήταν άντρες και 17 γυναίκες (οι άντρες είναι κατά ένα άτομο περισσότεροι από τις γυναίκες). Το εύρημα αυτό διαφοροποιείται αρκετά από τα ευρήματα αντίστοιχων ερευνών στο νομό Δράμας (Κουσινά, 2016), στο νότιο τομέα Αθηνών (Παπαδοπούλου, 2016) και στον κεντρικό τομέα Αθηνών (Κασάπογλου, 2016) όπου η υπεροχή των αντρών είναι αρκετά ξεκάθαρη.

ΦΥΛΟ * ΗΛΙΚΙΑ Crosstabulation

Count

		ΗΛΙΚΙΑ				ΣΥΝΟΛΟ
		22 - 30	31 - 40	41 - 50	50 ΚΑΙ ΑΝΩ	
ΦΥΛΟ	ΑΝΤΡΑΣ	1	0	4	12	17
	ΓΥΝΑΙΚΑ	1	5	3	8	17
	ΣΥΝΟΛΟ	2	5	7	20	34

Πίνακας 11: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών ΦΥΛΟ και ΗΛΙΚΙΑ διευθυντή

Σχετικά με την ηλικία των διευθυντών διαφαίνεται ότι το 58.8% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 50 και πάνω, ενώ το 20.5% ηλικιακά βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 41 – 50. Μόνο το 14.7% των διευθυντών είναι ηλικίας από 31 έως 40 ετών ενώ το 5.8% είναι ηλικία από 22 – 30 ετών. Και έχουν υπηρετήσει στην εκπαίδευση κατά μέσο όρο 26 έτη. Επίσης, παρατηρείται ότι οι άνδρες διευθυντές είναι ηλικιακά μεγαλύτεροι από τις γυναίκες αφού οι 12 από τους 34 είναι άνω των 51 ετών.

Ενώ από τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα του κ. Κασάπογλου Ευθύμιου διαπιστώνεται ότι σε Δήμους του κεντρικού τομέα Αθηνών το 59% των διευθυντών είχαν ηλικία από 41 έως 50 ετών, ενώ το 41% ήταν ηλικίας άνω των 51 ετών. Τέλος, από την συγκεκριμένη έρευνα προέκυψε ότι οι περισσότεροι άντρες διευθυντές όχι μόνο ήταν περισσότεροι αλλά και μεγαλύτεροι ηλικιακά από τις γυναίκες καθώς οι 18 στους 23 ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 51 ετών και άνω.

Ακολουθεί στη συνέχεια περιγραφική ανάλυση σχετικά με την προϋπηρεσία των Διευθυντών των Σχολείων.

Προϋπηρεσία							
	N	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
Προϋπηρεσία	33	23,00	1,00	24,00	7,0000	5,58458	31,187

Πίνακας 12: Προϋπηρεσία Διευθυντών.

Επίσης από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε πως ο μέσος όρος προϋπηρεσίας Διευθυντών είναι 7 έτη με τον μικρότερο να έχει 1 χρόνο προϋπηρεσία και τον ηλικιακά μεγαλύτερο 24. Συγκριτικά με τα Σχολεία των Δήμων της Αθήνας

που βρίσκονται στο Νότιο αυτής, ο μέσος όρος ηλικίας των διευθυντών ήταν 51 ετών κατά μέσο όρο υπηρεσίας 28.6 έτη, με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας της Παπαδοπούλου (2016) ενώ στα Σχολεία που βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας οι διευθυντές έχουν μέσο όρο υπηρεσίας διδακτικής 27.82 έτη (Κασάπογλου, 2016).

Επίσης ερευνήθηκαν τα χρόνια διοικητικής υπηρεσίας του δείγματος που ασκούσαν τα καθήκοντά τους ως Διευθυντές στις ανάλογες Σχολικές Μονάδες. Τα πορίσματα που προέκυψαν από την περιγραφική στατιστική ανάλυση παραθέτονται στους παρακάτω πίνακες.

Προϋπηρεσία ως διευθυντής στην παρούσα θέση							
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ Δ/ΝΤΗΣ-ΤΡΙΑ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΗ	35	14,00	1,00	15,00	4,6286	3,57348	12,770

Πίνακας 13: ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΘΕΣΗ

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	1,00	10	28,6
	2,00	2	5,7
	3,00	5	14,3
	4,00	3	8,6
	5,00	2	5,7
	6,00	2	5,7
	7,00	4	11,4
	8,00	2	5,7
	9,00	1	2,9
	10,00	2	5,7
	11,00	1	2,9
	15,00	1	2,9
	Σύνολο	35	100,0

**Πίνακας 14: Απόλυτη και σχετική συχνότητα στην μεταβλητή:
ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΘΕΣΗ**

Παρατηρούμε πως οι διευθυντές ασκούν τα καθήκοντά τους σε αυτή τη θέση στα Σχολεία κατά τη διάρκεια Σχολικού έτους 2016-17 κατά μέσο όρο 4,6 χρόνια.

Στο ίδιο μήκος κύματος κυμαίνονται και τα αποτελέσματα της έρευνας του κ. Κασάπογλου Ευθύμιου (2015-16) που κατέδειξε ότι ο μέσος όρος ήταν 5,26 έτη.

Ακολούθως τέθηκε υπό εξέταση το μορφωτικό επίπεδο των Διευθυντών με τα παρακάτω συμπεράσματα.

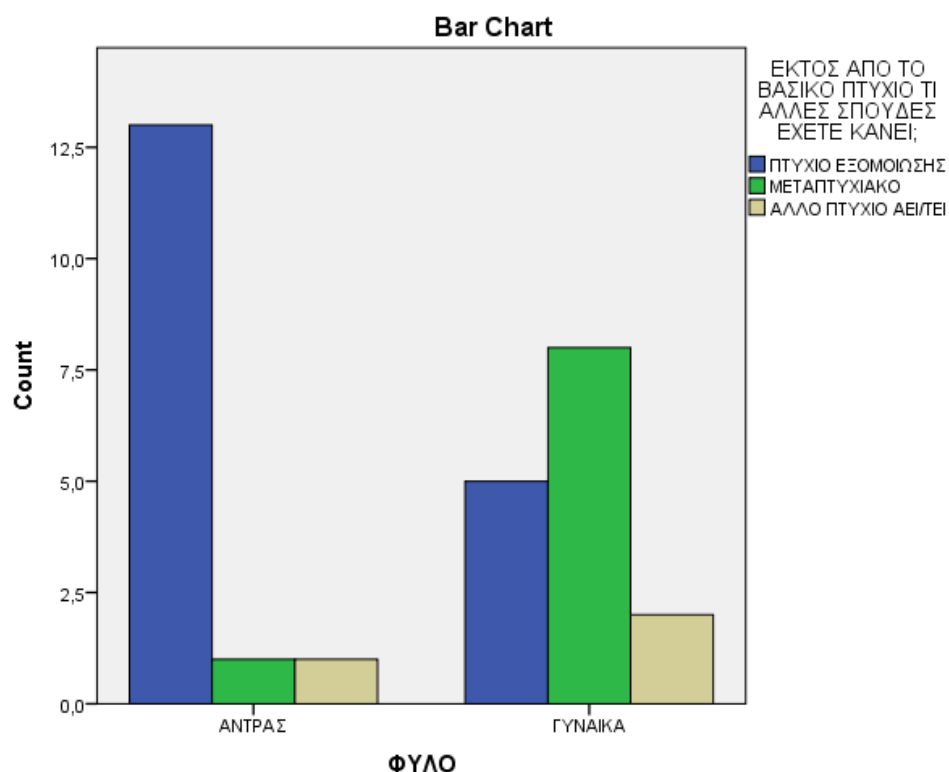
ΦΥΛΟ * ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΙ ΑΛΛΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ;

Crosstabulation

Count

		ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΙ ΑΛΛΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ;			Σύνολο
		ΠΤΥΧΙΟ ΕΞΟΜΟΙΩΣΗΣ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΑΛΛΟ ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ	
ΦΥΛΟ	ΑΝΤΡΑΣ	13	1	1	15
	ΓΥΝΑΙΚΑ	5	8	2	15
Σύνολο		18	9	3	30

Πίνακας 15: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών ΦΥΛΟ και ΣΟΥΔΕΣ διευθυντή

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο των διευθυντών προέκυψε ότι οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες βρίσκονται σε ανώτερο μορφωτικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα, 13.3% κατέχει άλλο πτυχίο ΑΕΙ ή ΤΕΙ και 53.3% κατέχει Μεταπτυχιακό τίτλο Σπουδών. Αντίστοιχα οι άντρες βρίσκονται σε ποσοστά 6,6% και στις δύο παραπάνω κατηγορίες. Στο μόνο σημείο που φαίνεται να υπερτερούν οι άντρες από τις γυναίκες βάση της ανάλυσης είναι το πτυχίο εξομοίωσης καθώς είναι 86,6% έναντι 33,3% των γυναικών. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται σε αντίθεση με την έρευνα του κ. Κασάπογλου Ευθύμιου(2015-16) και της κ. Παπαδοπούλου (2016)όπου κατέδειξε ότι το μορφωτικό επίπεδο των αντρών είναι ανώτερο των γυναικών. Σε παρόμοια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στον νομό Δράμας από την κ. Κουσίνα (2016) οι άντρες υπερτερούν σε τίτλους σπουδών έναντι των γυναικών.

Ακόμα στη συγκεκριμένη έρευνα αναλύθηκαν στατιστικά τα δεδομένα που προέκυψαν αναφορικά με το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων του Νομού Φθιώτιδας (2016-17).

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕ 70							
	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση	Τυπική απόκλιση
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕ 70	35	17,00	1,00	17,00	7,5143	4,51384	20,375

**Πίνακας 16: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕ 70**

Στο πιο πάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι στις Σχολικές Μονάδες που εξετάζουμε η ελάχιστη τιμή μας δείχνει έναν εκπαιδευτικό ΠΕ70 (στα μονοθέσια σχολεία) ενώ η μέγιστη τιμή των εκπαιδευτικών ΠΕ70 είναι 17 (σε πολυθέσια σχολεία). Ο μέσος όρος αυτών είναι 8 εκπαιδευτικοί ΠΕ70.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ							
	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	διακύμανση
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ	35	10,00	,00	10,00	3,6857	2,71999	7,398

**Πίνακας 17: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ**

Όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων τα αποτελέσματα εδώ είναι διαφορετικά. Δηλαδή, ο μέσος των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων είναι 3,7% ενώ σε μερικά σχολεία παρατηρήθηκε απουσία αυτών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ							
	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	35	2,00	,00	2,00	,5429	,65722	,432

**Πίνακας 18: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ**

Η μέση τιμή που αφορά τους εκπαιδευτικούς της παράλληλης στήριξης, όπως προέκυψε από τη συγκεκριμένη έρευνα είναι ένας εκπαιδευτικός σε κάθε Δημοτικό σχολείο. Και ο μέγιστος αριθμός εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης είναι 2 εκπαιδευτικοί.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ							
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	35	2,00	,00	2,00	,0857	,37349	,139
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΤΙΤΛΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	35	3,00	,00	3,00	,6571	,93755	,879
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ	35	2,00	,00	2,00	,2286	,49024	,240
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΣΕΛΔΕ	35	4,00	,00	4,00	,4000	,81168	,659

**Πίνακας 19: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Ακόμη από τον προηγούμενο πίνακα παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που έχουν στην κατοχή τους διδακτορικό δίπλωμα σπουδών είναι δύο ενώ τρεις έχουν στην κατοχή τους τίτλο σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου. Ανάλογα τα αποτελέσματα που παίρνουμε από την υπάρχουσα ανάλυση είναι παρόμοια με τα ευρήματα των κ. Κουσίνα (2016), Παπαδοπούλου (2016) και Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ,2010).

Πίνακας 20: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Descriptive Statistics							
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
ΑΡΙΘΜΟΣ Η/Υ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ	32	15,00	,00	15,00	6,8125	3,44016	11,835
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ	31	6,00	,00	6,00	1,1935	1,64153	2,695
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΖΕΚΤΟΡΩΝ	31	7,00	,00	7,00	1,9677	1,85264	3,432
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	32	1,00	1,00	1,00	1,00	.000	.000
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	31	2,00	,00	2,00	1,1935	,47745	,228

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι ο μέσος όρος των ηλεκτρονικών υπολογιστών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές είναι 7. Διαθέτουν κατά μέσο όρο 1 διαδραστικός πίνακας και 2 προτζέκτορες. Σε όλα τα σχολεία υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο και στα περισσότερα σχολεία υπάρχει τηλεόραση.

ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. Β ΕΠΙΠΕΔΟΥ, ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕ ΤΟ ΥΩΔ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΝΤΑΝ ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ(ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2016 – 2017)							
	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΤΠΕ Β ΕΠΙΠΕΔΟΥ	35	7,00	,00	7,00	1,6571	1,62595	2,644
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕ ΤΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΩΡΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	35	34,00	,00	34,00	5,4857	7,04762	49,669
ΠΟΣΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΑΝΗΚΑΝ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΜΟΝΑΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016 - 17, ΕΙΧΑΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΘΕΙ ΕΚΤΟΣ ΣΧ. ΜΟΝΑΔΑΣ	35	9,00	,00	9,00	1,6571	1,90885	3,644

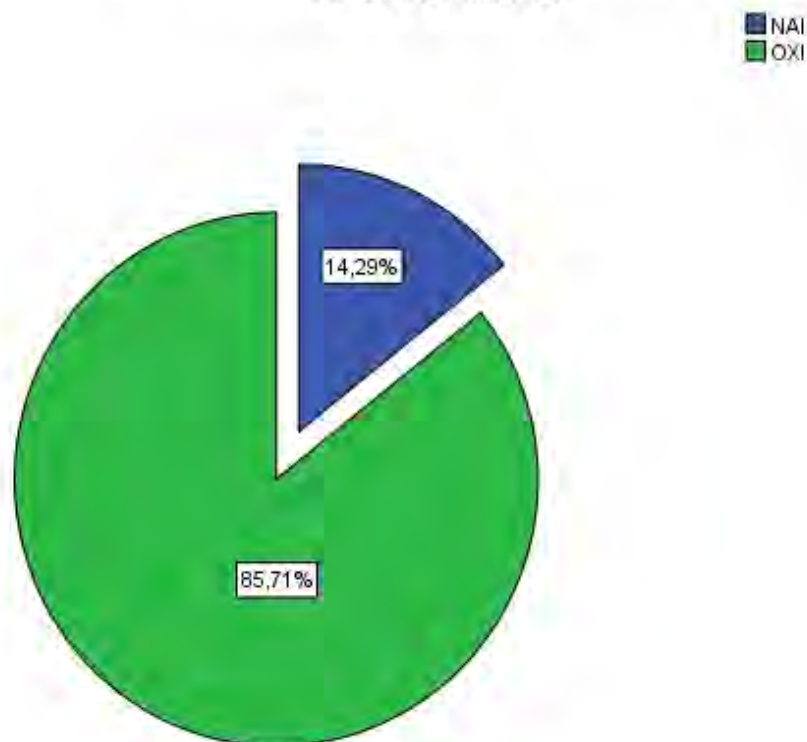
Πίνακας 21: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής:
ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. Β ΕΠΙΠΕΔΟΥ, ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕ ΤΟ ΥΩΔ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΝΤΑΝ ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ(ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2016 – 2017)

Τέλος, από τον προηγούμενο πίνακα παρατηρείται ότι το 77.8% των εκπαιδευτικών κατέχουν επιμόρφωση Β επιπέδου στις Τ.Π.Ε.

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	5	14,3
	ΟΧΙ	30	85,7
	Σύνολο	35	100,0

Πίνακας 22: Απόλυτη και σχετική συχνότητα της μεταβλητής:
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΕ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Γράφημα 5: Σχολική μονάδα και προγράμματα

Όσον αφορά τη συμμετοχή των σχολείων σε Ευρωπαϊκά και καινοτόμα προγράμματα ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (85.71%) απάντησε αρνητικά, ενώ μόλις το 14,3% δήλωσε τη συμμετοχή σε τέτοιου είδους προγράμματα.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναλύονται τα δεδομένα που αφορούν τους μαθητές που απαρτίζουν τη σχολική μονάδα (σχολικό έτος 2016 – 2017).

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

	N	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	35	200,00	4,00	204,00	94,5429	59,36049	3523,667
ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΞΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ	35	54,00	,00	54,00	18,9429	14,86002	220,820
ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΤΜΗΜΑ	35	25,00	,00	25,00	9,1714	9,41053	88,558
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	35	17,00	,00	17,00	4,2571	5,55900	30,903

Πίνακας 23: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Συμπεραίνουμε ότι ο μέσος αριθμός των μαθητών των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα είναι 94. Ο μικρότερος αριθμός μαθητών είναι 4 και ο μέγιστος αριθμός είναι 204 μαθητές. Ο μέσος όρος των μαθητών που προέρχονται από ξένες χώρες είναι 19 άτομα. Όσον αφορά τα Ολοήμερα σχολεία ανέκυψε απουσία συμμετοχής μαθητών σε μερικά από αυτά. Αντιθέτως ο μέγιστος αριθμός των μαθητών που συμμετείχαν στα ολοήμερα τμήματα ήταν 25 μαθητές. Και ο μέσος όρος των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ήταν 4 μαθητές. Ακόμη από την έρευνα φάνηκε ότι υπήρχαν σχολεία που δεν είχαν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ενώ ο μέγιστος αριθμός των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προέκυψε ότι ήταν 17 άτομα.

ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ

	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	35	10,00	,00	10,00	,9714	2,09321	4,382

Πίνακας 24: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ

Όσον αφορά για το αν υπήρχαν τμήματα ένταξης στα υπό εξέταση σχολεία συμπεραίνεται ότι υπήρχαν σχολεία όπου δεν είχαν τμήματα ένταξης. Ενώ ο μέγιστος αριθμός των σχολείων που διέθεταν τμήματα ένταξης ήταν 10 τμήματα.

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	27	77,1
	ΟΧΙ	4	11,4
Ελλειπούσες	Τιμές	4	11,4
Σύνολο		35	100,0

**Πίνακας 25: Απόλυτη και σχετική συχνότητα της μεταβλητής:
ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ**

Από τον προηγούμενο πίνακα, 25, φαίνεται ότι από τα 35 σχολεία που έλαβαν μέρος στην έρευνα η ύπαρξη συλλόγου γονέων και κηδεμόνων κατείχε ποσοστό 77,1%. Σε τέσσερα σχολεία απουσίαζε και υπήρχαν τέσσερις ελλειπούσες τιμές. Σε αντίστοιχη έρευνα στο κέντρο των Αθηνών προέκυψε ότι τα ποσοστά είναι εμφανώς μεγαλύτερα και οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων πολύ περισσότερο δραστήριοι και συνεργατικοί.

Στο τέλος, καταθέτονται τα δεδομένα που αφορούν την οργανικότητα των σχολικών μονάδων και αυτά των κτιριακών εγκαταστάσεων.

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	1/ΘΕΣΙΟ	2	5,7
	2/ΘΕΣΙΟ	3	8,6
	3/ΘΕΣΙΟ	3	8,6
	4/ΘΕΣΙΟ	2	5,7
	6/ΘΕΣΙΟ	14	40,0
	7/ΘΕΣΙΟ	1	2,9
	8/ΘΕΣΙΟ	1	2,9
	9/ΘΕΣΙΟ	1	2,9
	10/ΘΕΣΙΟ	3	8,6
	11/ΘΕΣΙΟ	2	5,7
	12/ΘΕΣΙΟ	3	8,6
	Σύνολο	35	100,0

Πίνακας 26: ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ

Από τον προηγούμενο πίνακα φαίνεται ότι η πλειονότητα των διευθυντών είχαν διοικητική θέση σε 6/θέσιο σχολείο (40%).

ΕΜΒΑΔΟΝ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΥ & ΠΡΟΑΥΛΙΟΥ

	Σύνολο	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Διακύμανση
ΕΜΒΑΔΟΝ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ	32	9757,00	243,00	10000,00	3173,3241	2331,82631	5437413,933
ΕΜΒΑΔΟΝ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	34	2644,00	108,00	2752,00	998,0451	753,60591	567921,873
ΕΜΒΑΔΟΝ ΠΡΟΑΥΛΙΟΥ ΧΩΡΟΥ	34	7965,00	135,00	8100,00	1968,2009	1822,00508	3319702,513

**Πίνακας 27: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα της μεταβλητής
ΕΜΒΑΔΟΝ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΥ & ΠΡΟΑΥΛΙΟΥ**

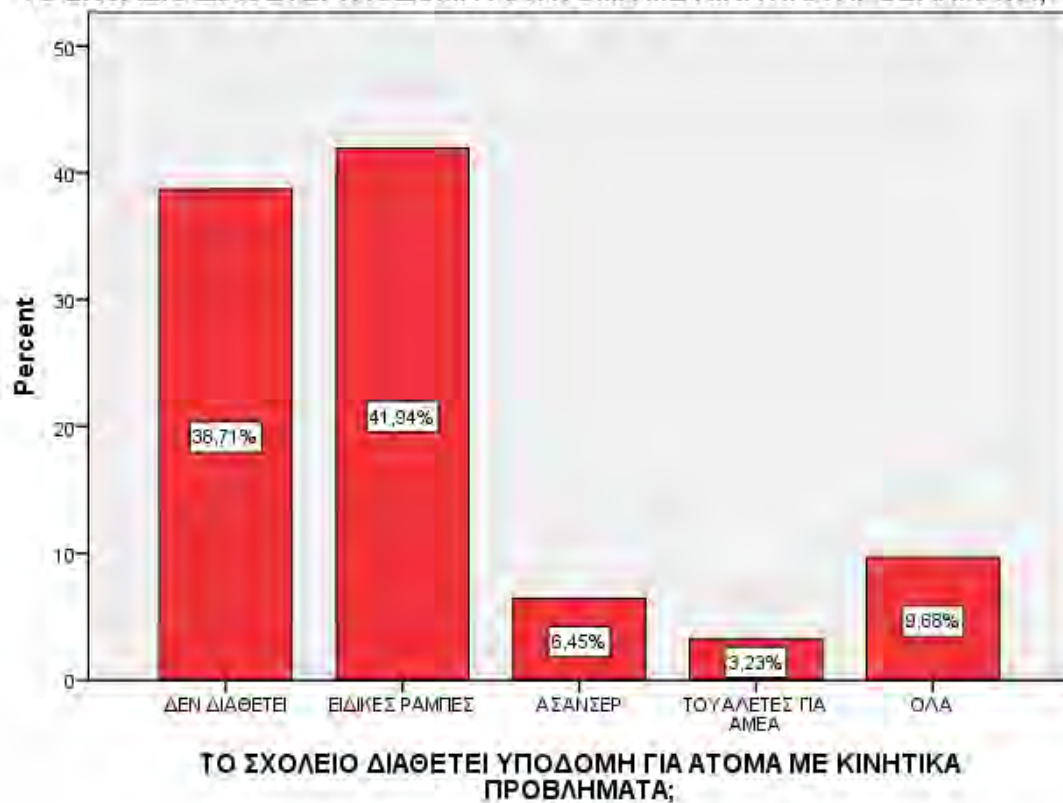
Στον προηγούμενο πίνακα φαίνεται ότι το μικρότερο εμβαδόν του σχολικού οικοπέδου από τα σχολεία που συμμετείχαν στην έρευνα είχε εμβαδόν 243τ.μ. των κτιριακών υποδομών 108 τ.μ. και του προαυλίου 135τ.μ. και το μεγαλύτερο εμβαδόν σχολικού οικοπέδου ήταν 10.000, των κτιριακών υποδομών ήταν 2752τ.μ. και του προαυλίου είναι 8100τ.μ.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Valid 1-10 ΕΤΩΝ	3	8,6
11-25 ΕΤΩΝ	5	14,3
26-40 ΕΤΩΝ	10	28,6
> 40 ΕΤΩΝ	12	34,3
Ελλειπούσες τιμές	5	14,3
Σύνολο	35	100,0

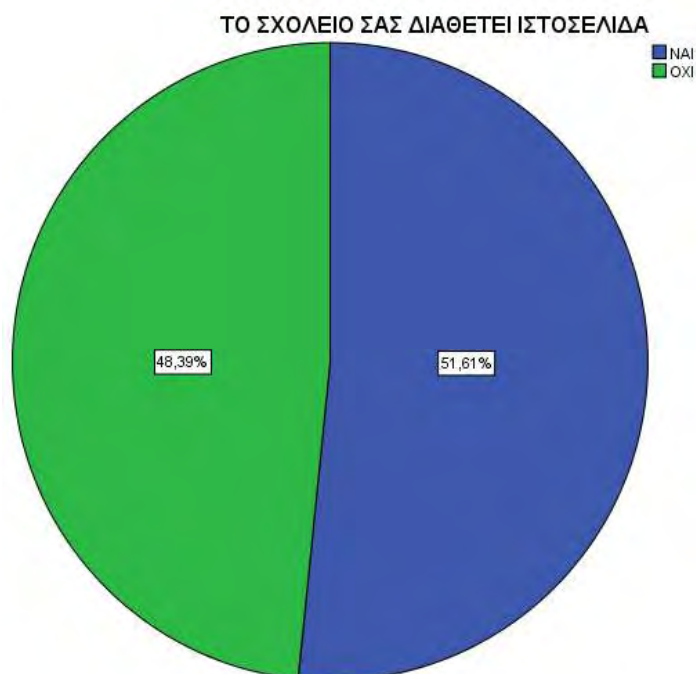
**Πίνακας 28: Κατανομή απόλυτων και σχετικών συχνοτήτων των μεταβλητών
ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ**

Από τον προηγούμενο πίνακα βλέπουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των σχολικών κτιρίων είναι κτισμένα πάνω από 40 χρόνια (34.3%), ενώ μόλις το 8,6% είναι κτισμένο κάτω από 10 έτη. Ανάλογα είναι και τα ποσοστά στην έρευνα από τα σχολεία του κέντρου των Αθηνών (Κασάπογλου, 2016), ενώ έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της Κουσινά (2016), όπου η παλαιότητα των σχολείων ήταν αρκετά μεγαλύτερη.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΥΠΟΔΟΜΗ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ;

Γράφημα 6: Υποδομή για άτομα με κινητικά προβλήματα

Γράφημα 7: Ύπαρξη ιστοσελίδας

Από την παραπάνω ανάλυση, διαφαίνεται ότι η πλειονότητα των σχολικών μονάδων διαθέτει υποδομή για άτομα με κινητικά προβλήματα. Ένα 41,94% διαθέτει ειδικές ράμπες, ένα 6,45% διαθέτει ασανσέρ και ένα 3,23% διαθέτει τουαλέτες για ΑμεΑ. Αναφορικά με την ύπαρξη ενεργούς ιστοσελίδας, το 51,61% έχει ιστοσελίδα ενώ το 40,39% δεν διαθέτει καθόλου ιστοσελίδα. Ανάλογα είναι και τα ποσοστά των ερευνών του Κασάπογλου (2016) και της Κουσινά (2016).

Στους παρακάτω πίνακες 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 φαίνονται τα οι δείκτες ποιότητας της κάθε σχολικής μονάδας του Νομού Φθιώτιδας.

Πίνακας 29: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	5	8,86	8,00	16,86	14,4314	3,73312	-1,875	,913	3,474	2,000
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	5	8,86	8,00	16,86	12,4997	3,22472	-,100	,913	,939	2,000
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	3	45,90	8,43	54,33	26,6540	24,36893	1,483	1,225	.	.
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	5	6,23	5,00	11,23	7,3858	2,37420	1,266	,913	2,035	2,000
Αριθμός τ.μ. προαύλιου χώρου ανά μαθητή	5	10,07	5,77	15,83	11,2766	4,14385	-,389	,913	-1,645	2,000

a. ΔΗΜΟΣ = ΜΩΛΟΥ - ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Πίνακας 30: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	6	5,92	11,33	17,25	14,7740	1,91760	-1,079	,845	2,956	1,741
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	5	3,67	11,33	15,00	13,5952	1,52288	-,722	,913	-,097	2,000
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	6	29,17	11,33	40,50	24,5631	11,26941	,066	,845	-1,139	1,741
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	6	69,67	8,70	78,37	23,4206	27,09383	2,380	,845	5,726	1,741
Αριθμός τ.μ. προαύλιου χώρου ανά μαθητή	6	66,85	6,48	73,33	30,5343	23,16658	1,495	,845	2,800	1,741

a. ΔΗΜΟΣ = ΣΤΥΛΙΔΑΣ

Πίνακας 31: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	4	5,50	9,50	15,00	12,5833	2,39792	-,650	1,014	-,691	2,619
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	4	6,12	6,55	12,67	9,7872	2,58063	-,371	1,014	,030	2,619
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	4	42,40	7,60	50,00	25,9938	20,48333	,373	1,014	-3,727	2,619
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	4	8,16	5,78	13,95	10,7262	3,47873	-1,363	1,014	2,565	2,619
Αριθμός τ.μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	4	16,23	13,33	29,57	20,9669	6,93613	,348	1,014	-,610	2,619

a. ΔΗΜΟΣ = ΔΟΜΟΚΟΥ

Πίνακας 32: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	3	4,17	15,83	20,00	17,7222	2,11038	,801	1,225	.	.
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	3	1,57	12,00	13,57	12,8571	,79539	-,782	1,225	.	.
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	3	5,80	15,00	20,80	18,2667	2,96873	-1,044	1,225	.	.
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	3	10,45	5,38	15,83	10,5814	5,22458	,047	1,225	.	.
Αριθμός τ.μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	3	59,81	7,69	67,50	32,0816	31,39219	1,386	1,225	.	.

a. ΔΗΜΟΣ = ΕΛΛΑΔΙΑΣ

Πίνακας 33: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	10	18,64	1,50	20,14	14,2076	5,30475	-1,675	,687	3,379	1,334
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	10	14,19	1,50	15,69	12,0292	4,08540	-2,181	,687	5,560	1,334
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	10	99,00	3,00	102,00	37,2792	35,43761	1,051	,687	-,515	1,334
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	9	23,33	3,67	27,00	10,9312	7,33407	1,327	,717	2,286	1,400
Αριθμός τ.μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	10	69,12	5,88	75,00	28,9851	23,49125	1,044	,687	,068	1,334

a. ΔΗΜΟΣ = ΛΟΚΡΩΝ

Πίνακας 34: Περιγραφικά μέτρα για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	7	13,68	1,50	15,18	9,2641	4,90661	-,671	,794	-,692	1,587
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	6	8,85	4,00	12,85	8,4452	3,03897	-,128	,845	,259	1,741
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	6	12,72	1,20	13,92	8,1806	5,46437	-,551	,845	-1,849	1,741
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	7	40,28	4,17	44,44	19,1867	15,46779	,906	,794	-,634	1,587
Αριθμός τ.μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	6	147,22	2,78	150,00	50,1650	54,43187	1,507	,845	2,321	1,741

a. ΔΗΜΟΣ = ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ

Πίνακας 35: Συγκεντρωτικός πίνακας των περιγραφικών μέτρων για τους Δείκτες Ποιότητας Δ1 έως Δ5

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	35	18,64	1,50	20,14	13,4636	4,53575	-1,212	,398	1,383	,778
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	33	15,36	1,50	16,86	11,4896	3,40727	-1,115	,409	1,337	,798
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	32	100,80	1,20	102,00	25,2497	24,03169	1,856	,414	3,274	,809
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	34	74,70	3,67	78,37	14,2585	14,30152	3,246	,403	12,402	,788
Αριθμός τ.μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	34	147,22	2,78	150,00	29,7218	29,74104	2,357	,403	7,153	,788

Αναλύοντας τους προηγούμενους πίνακες, συμπεραίνουμε τα παρακάτω:

Δ1: Αριθμός μαθητών ανά τμήμα

Τα σχολεία της Π.Ε. Φθιώτιδας, κατά μέσο όρο έχουν περίπου 13.5 μαθητές ανά τμήμα. Ο μέσος όρος των μαθητών ανά τμήμα είναι μεγαλύτερος στο Δήμο Ελάτειας ($\bar{x} = 18$). Ακολουθεί ο Δήμος Στυλίδας ($\bar{x} = 15$), ο Δήμος Μώλου – Αγ. Κωνσταντίνου και ο Δήμος Λοκρών ($\bar{x} = 14$), ο Δήμος Δομοκού ($\bar{x} = 13$) και τέλος ο Δήμος Μακρακώμης ($\bar{x} = 9$).

Ο μέσος όρος των σχολικών μονάδων της ΠΕ Φθιώτιδας είναι μικρότερος με αυτόν πανελλαδικά που η αντιστοιχία του είναι περίπου 20 μαθητές ανά τμήμα. Βέβαια εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι οι περιοχές οι οποίες ερευνήθηκαν είναι αραιοκατοικημένες και ο πληθυσμός έναντι των μεγάλων πόλεων υστερεί. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι με την υπάρχουσα νομοθεσία ο ανώτερος αριθμός μαθητών ανά τμήμα είναι 25. Όσον αφορά τα ευρωπαϊκά πρότυπα η Ελλάδα κατέχει την 20^η θέση μεταξύ των κρατών της Ε.Ε όπου ο μέσος όρος των μαθητών ανά τμήμα για το ίδιο χρονικό διάστημα κυμαίνεται από 15,7% έως 24,4%.

Από τα προηγούμενα φαίνεται ότι τα αποτελέσματα της έρευνας συνάδουν με τις τελευταίες θέσεις σε σχέση με τις αντίστοιχες μέσες τιμές των χωρών της ΕΕ.

Δ₂: Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό

Τα σχολεία της Π.Ε. Φθιώτιδας, κατά μέσο όρο έχουν 11.5 μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Ο μέσος όρος των εκπαιδευομένων ανά εκπαιδευτικό είναι μεγαλύτερος στο Δήμο Στυλίδας ($\bar{x} = 14$). Ακολουθεί ο Δήμος Ελάτειας ($\bar{x} = 13$), ο Δήμος Μώλου – Αγ. Κωνσταντίνου και ο Δήμος Λοκρών ($\bar{x} = 12$), ο Δήμος Δομοκού ($\bar{x} = 10$) και τέλος ο Δήμος Μακρακώμης ($\bar{x} = 8$). Τα ευρήματα αυτά κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα - με μικρές αποκλίσεις - με τα αποτελέσματα των Κασάπογλου (2016), Σωτηροπούλου (2015), Κουσίνια (2016) ενώ η τιμή είναι αρκετά μικρότερη από την αντίστοιχη έρευνα των σχολείων της Νότιας Αθήνας (Παπαδοπούλου, 2014).

Δ₃: Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ:

Τα σχολεία της Π.Ε. Φθιώτιδας, έχουν κατά μέσο όρο περίπου 25 μαθητές ανά Η/Υ. Ο μέσος όρος των μαθητών ανά Η/Υ είναι μεγαλύτερος στο Δήμο Λοκρών ($\bar{x} = 37$). Ακολουθεί ο Δήμος Μώλου – Αγ. Κωνσταντίνου ($\bar{x} = 27$), ο Δήμος Δομοκού ($\bar{x} = 26$), ο Δήμος Στυλίδας ($\bar{x} = 24$), ο Δήμος Ελάτειας ($\bar{x} = 18$) και τέλος ο Δήμος Μακρακώμης ($\bar{x} = 8$). Και αυτά τα ευρήματα είναι συμβατά με τα αποτελέσματα των αντίστοιχων ερευνών (Κασάπογλου, 2006 · Παπαδοπούλου, 2015 · Κουσίνια, 2016 · Αναργύρου, 2014).

Σε αντίθεση και τα ποσοστά της παρούσας έρευνας καθώς και των άλλων ερευνών στη χώρα μας υπολείπονται των χωρών της Ε.Ε, μιας και η αντιστοιχία είναι 3 έως 7 μαθητές σε ένα Η/Υ.

Δ₄ :τ.μ κτιριακών υποδομών ανά μαθητή:

Στις σχολεία της Π.Ε. Φθιώτιδας, αντιστοιχούν κατά μέσο όρο περίπου 14.2 τ.μ σε κάθε διδασκόμενο. Ειδικότερα η αναλογία τ.μ. κτιριακών υποδομών ανά μαθητή είναι μεγαλύτερη στο Δήμο Στυλίδας ($\bar{x} = 23.4$). Ακολουθεί ο Δήμος Μαρακώμης ($\bar{x} = 19.2$), ο Δήμος Λοκρών ($\bar{x} = 11$), ο Δήμος Δομοκού ($\bar{x} = 10.7$), ο Δήμος Ελάτειας ($\bar{x} = 10.6$) και τέλος ο Δήμος Μώλου – Αγ. Κωνσταντίνου ($\bar{x} = 7.4$). Τα συγκεκριμένα ευρήματα, συγκρινόμενα με αντίστοιχες έρευνες αναδεικνύουν ότι οι

κτιριακές υποδομές στο Νομό Φθιώτιδας είναι σχεδόν διπλάσιες σε αναλογία τετραγωνικών μέτρων σε κάθε μαθητή. Ο πανελλαδικός μέσος όρος είναι 6,6% ενώ η παρούσα έρευνα αναδεικνύει ποσοστό 14,2% τ.μ σε κάθε έναν μαθητή.

Δ5: τ. μ προαύλιου χώρου ανά μαθητή

Στις σχολεία της Π.Ε. Φθιώτιδας, αντιστοιχούν κατά μέσο όρο περίπου 29.7 τ.μ προαυλίου σε κάθε μαθητή. Ειδικότερα, η αναλογία τ.μ. του προαυλίου ανά μαθητή είναι μεγαλύτερη στο Δήμο Μαρακώμης ($\bar{x} = 50.2$). Ακολουθεί ο Δήμος Ελάτειας ($\bar{x} = 32$), ο Δήμος Στυλίδας ($\bar{x} = 30.5$), ο Δήμος Λοκρών ($\bar{x} = 29$), ο Δήμος Δομοκού ($\bar{x} = 20.9$) και τέλος ο Δήμος Μώλου – Αγ. Κωνσταντίνου ($\bar{x} = 11.3$).

Τα αποτελέσματα αυτά είναι πολύ μεγαλύτερα (σχεδόν πενταπλάσια) από αντίστοιχα ευρύματα των Αθηνών (Κασάπογλου, 2016· Παπαδοπούλου, 2015) και σχεδόν τα μισά κατά αναλογία (54,18τ.μ.) από τα Σχολεία της Α/θμιας στον νομό Δράμας (Κουσίνα, 2016).

Για την διεξαγωγή της παρούσας μελέτης τα σχολεία κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών τους. Ο μέσος όρος που προέκυψε είναι 95 μαθητές σε κάθε σχολική μονάδα.

Πίνακας 36: Περιγραφικά μέτρα των δεικτών ποιότητας Δ1 έως Δ5 για τις σχολικές μονάδες με αριθμό μαθητών <=95

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	20	14,33	1,50	15,83	10,9167	4,33586	-1,139	,512	,535	,992
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	19	13,50	1,50	15,00	10,0600	3,66647	-,730	,524	,180	1,014
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	18	34,80	1,20	36,00	14,7023	9,81683	,736	,536	,039	1,038
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	19	74,25	4,12	78,37	17,9919	18,17254	2,398	,524	6,433	1,014
Αριθμός τ.μ προαυλίου χώρου ανά μαθητή	19	147,22	2,78	150,00	40,0320	34,31014	1,979	,524	5,057	1,014
Valid N (listwise)	15									

a. κατηγοριοποίηση μαθητών = Μικρές σχολικές μονάδες

**Πίνακας 37: Περιγραφικά μέτρα των δεικτών ποιότητας Δ1 έως Δ5 για τις σχολικές μονάδες
με αριθμό μαθητών >95α**

	Πλήθος	Εύρος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Συντελεστής ασυμμετρίας		Συντελεστής κύρτωσης	
								Std. Error		Std. Error
Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	15	5,81	14,33	20,14	16,859 5	1,68117	,521	,580	,295	1,121
Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	14	6,14	10,71	16,86	13,429 9	1,70957	,422	,597	-,242	1,154
Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ	14	93,57	8,43	102,00	38,810 6	29,98443	1,001	,597	-,032	1,154
Αριθμός τ.μ. διδακτηρίου ανά μαθητή	15	12,16	3,67	15,83	9,5296	3,82658	,089	,580	-,911	1,121
Αριθμός τ.μ. προαύλιου χώρου ανά μαθητή	15	61,73	5,77	67,50	16,662 3	15,63458	2,803	,580	8,703	1,121
Valid N (listwise)	13									

α. κατηγοριοποίηση μαθητών = Μεγάλες σχολικές μονάδες

Αντλώντας τα δεδομένα από τους πίνακες παραπάνω αναφέρουμε τα εξής:

α) Στα ολιγοθέσια Σχολεία ο αριθμός μαθητών που αναλογούν σε κάθε εκπαιδευτικό είναι 10 μαθητές, ενώ στα πολυθέσια Σχολεία ο αριθμός αυτός είναι περίπου 13.

β) Στα ολιγοθέσια Δημοτικά Σχολεία ο αριθμός των μαθητών που έχει το κάθε τμήμα είναι 11, ενώ στα πολυθέσια ο αριθμός αυτός ανεβαίνει στους 17.

Δ6 : Συνολική δημόσια δαπάνη ανά μαθητή:

Στα Σχολεία της Α/θμιας Εκπ/σης Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας τα χρήματα που δαπανά το Ελληνικό Δημόσιο για κάθε ένα μαθητή ξεχωριστά είναι 2.368,3 €. Στα Δημοτικά Σχολεία των περιοχών της κεντρικής Αθήνας το ποσό αυτό είναι στα 2.114,03€ (Κασάπογλου, 2016). Στα δημοτικά Σχολεία των περιοχών της νότιας Αθήνας το ποσό βρέθηκε στα 2.295,2 € (Παπαδοπούλου, 2015). Στα Δημοτικά Σχολεία στους Δήμους Ιλίου, Περιστερίου και Αγίας Βαρβάρας την σχολική χρονιά 2012-13 ο ίδιος δείκτης βρέθηκε να είναι στα 1.800 € (Σωτηροπούλου, 2015). Στα Δημοτικά Σχολεία της Π.Ε. Δράμας η δημόσια δαπάνη για κάθε ένα μαθητή βρέθηκε η τιμή του δείκτη να είναι στα 2.582,10 € (Κουσίνια, 2016).

Σύμφωνα με έκθεση ετήσια του ΟΟΣΑ του 2012 για τους μαθητές και τις μαθήτριες των χωρών του ο μέσος όρος φθάνει στα 7.257,36€. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις χώρες που δαπανούν τα περισσότερα που είναι το Λουξεμβούργο, η Ελβετία, η Νορβηγία οι Η.Π.Α. και η Δανία κόστος για κάθε μαθητή 17.617,6€, 12.222,32€, 11.200,64€, 9.706,4€ και 9.638,64€ αντίστοιχα. Ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ με τις μικρότερες δαπάνες για το ίδιο χρονικό διάστημα είναι η Βραζιλία, η Κολομβία, η το Μεξικό η Τουρκία, με ετήσιο κόστος για κάθε μαθητή 2.723,6€, 2.327,6€, 2.316,16€ 2.267,76€ αντίστοιχα.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρούμε ότι τις μικρότερες δαπάνες που αναλογούν για τον κάθε μαθητή-τρια, τις έχουν: η Εσθονία, η Σλοβακία, η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Λετονία με κρατικά ετήσια έξοδα για τον κάθε ένα 4.987,84€ , 4.765,2€, 4.160,64€, 3.845,6€ και 3.070,32€ αντίστοιχα.

Κεφάλαιο 6^ο

6.1 Συμπεράσματα

Οι άντρες που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν περισσότεροι από τις γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικίας από τους διευθυντές ήταν 51 χρονών, ενώ το 20.5% είναι ηλικίας από 41 – 50 ετών και μόνο το 14.7% των διευθυντών είναι ηλικίας από 31 έως 40 ετών ενώ το 5.8% είναι ηλικία από 22 – 30 ετών. Επίσης, φαίνεται οι άνδρες διευθυντές ήταν μεγαλύτεροι σε ηλικία σε σύγκριση με τις γυναίκες. Οι 12 άντρες Διευθυντές από τους 34, είναι ηλικιακά μεγαλύτεροι από 51 ετών. Ακόμη, η έρευνα μας έδειξε πως η προϋπηρεσία των Διευθυντών-τριών είναι 7 χρόνια, ο πιο νέος έχει μόλις 1 έτος προϋπηρεσίας και ο αρχαιότερος αγγίζει τα 24 χρόνια. Όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης των Διευθυντών-τριών έχουμε τη διαπίστωση ότι οι γυναίκες Διευθύντριες διαθέτουν περισσότερη μόρφωση από τους άντρες Διευθυντές.

Όσον αφορά τους το σύνολο των εκπαιδευτικών των Σχολικών Μονάδων διαπιστώνουμε ότι η μέση τιμή των Δασκάλων είναι 8, των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων είναι 1, και των δασκάλων της παράλληλης στήριξης είναι 2.

Επιπρόσθετα, 27 εκπαιδευτικοί κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και 6 κατέχουν διδακτορικό τίτλο σπουδών. Ακόμα προέκυψε ότι ο μέσος αριθμός των εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε. Β επιπέδου είναι 2 εκπαιδευτικοί.

Οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί που συμπλήρωναν το Υ.Ω.Δ είναι κατά μέσο όρο 5 εκπαιδευτικοί. Και αυτοί που αποσπάστηκαν εκτός σχολικής μονάδας ενώ κατείχαν οργανική θέση σε αυτή, είναι κατά μέσο όρο 2 εκπαιδευτικοί. Ακόμη διαπιστώνουμε πως σε όλα σχεδόν τα δημοτικά σχολεία όλων των Δήμων που εξετάσαμε, προγράμματα Ευρωπαϊκά καινοτόμα δεν υλοποιούνται.

Η έρευνα αυτή μας έδειξε επίσης, ότι ο μέσος όρος του αριθμού των μαθητών είναι 95 μαθητές σε κάθε Σχολείο. Ο μικρότερος αριθμός μαθητών που υπήρχε στα δημοτικά του Νομού Φθιώτιδας ήταν 4 μαθητές (ολιγοθέσια - μονοθέσια σχολεία) και ο μεγαλύτερος αριθμός ήταν 204 μαθητές σε πολυθέσια δημοτικά σχολεία.

Συμπεραίνουμε ακόμη πως υπάρχουν δημοτικά σχολεία στα οποία δεν λειτουργούν καθόλου το ολοήμερο τμήμα τους με μαθητές λόγω μη εγγραφής σε αυτά. Στα άλλα που λειτουργεί το ολοήμερο τμήμα τους, διαπιστώνουμε ότι σε ορισμένες σχολικές μονάδες ο αριθμός των μαθητών αγγίζει τους 25. Τέλος, στις περισσότερες Σχολικές Μονάδες όλων των Δήμων της Π.Ε. Φθιώτιδας, λειτουργούν τμήματα ένταξης γιατί υπάρχουν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επίσης η έρευνα που πραγματοποιήσαμε μας έδειξε ότι στα περισσότερα Δημοτικά Σχολεία όλων των Δήμων ενεργοποιείται και λειτουργεί ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων χωριστά για την κάθε σχολική μονάδα.

Όσον αφορά τις κτηριακές υποδομές και εγκαταστάσεις διαπιστώνουμε ότι το μικρότερο σε έκταση σχολείο (εσωτερικός χώρος διδακτηρίου) αγγίζει τα 108τ.μ., σε αντίθεση με το μεγαλύτερο έκταση σχολείο (εσωτερικός χώρος διδακτηρίου) που φθάνει 2.752τ.μ.. Κάτι ανάλογο διαπιστώνουμε και με το εμβαδό που έχει το κάθε σχολείο στον πραύλιο χώρο του. Συγκεκριμένα υπάρχουν Σχολικές μονάδες (ολιγοθέσιες) με προαύλιο χώρο 135τ.μ. και Σχολικές Μονάδες (πολυθέσιες) με πολύ περισσότερα τετραγωνικά μέτρα, η μεγαλύτερη έχει προαύλιο χώρο 8.100τ.μ.. Διαπιστώνουμε επίσης ότι οι κτηριακές υποδομές είναι παλιές μιας και τα περισσότερα σχολεία είναι κατασκευασμένα πάνω από 40 και πλέον χρόνια, όμως διαπιστώνουμε ότι υπάρχει σχεδόν σε όλα πρόσβαση σε ΑμΕΑ και έχουν πολλές από αυτές σε διαθεσιμότητα και συχνή χρήση την ιστοσελίδα τους.

Ως προς τα οικονομικά δεδομένα των Δημοτικών Σχολείων του Νομού Φθιώτιδας διαφαίνεται ότι η δημόσια δαπάνη για την εκπαίδευση είναι 7.983.542,03€ ενώ η ετήσια δημόσια δαπάνη για κάθε μαθητή από τους 3.371 είναι 2.368,30 €.

6.2 Προτάσεις πολιτικής

Με την παρούσα εργασία αποτυπώθηκε με δείκτες μέτρησης η ποιότητα στην εκπαίδευση για την περιοχή της Φθιώτιδας κατά την περίοδο 2016- 2017. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά κρίνεται απαραίτητο να γίνουν κάποιες αλλαγές για τη βελτίωση της παρούσας κατάστασης που αφορούν τόσο στο σύστημα της εκπαίδευσης όσο και σε άλλες παραμέτρους.

Ειδικότερα, θεωρούμε πως η απουσία συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα λειτουργεί ανασταλτικά τόσο για τους διδασκόμενους όσο και για τους διδάσκοντες. Η επαφή με άλλες χώρες της Ευρώπης και η υιοθέτηση ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προτύπων ανοίγει νέους ορίζοντες και προοπτικές για το μέλλον των παιδιών. Τα περισσότερα εξάλλου ευρωπαϊκά προγράμματα είναι συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που λειτουργεί θετικά στον κρατικό προϋπολογισμό για την παιδεία.

Επιπλέον θα πρέπει οι νέες τεχνολογίες να αξιοποιηθούν στο έπακρο, όλες οι σχολικές μονάδες να ενταχθούν σε ένα δίκτυο επικοινωνίας ώστε να χαρτογραφηθούν αυτές, να δηλωθούν οι αδυναμίες τους προκειμένου να βελτιωθούν αφού, ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες αυτών.

Παράλληλα, χρειάζεται ενδεχομένως να συγκροτηθούν μεγαλύτερου μεγέθους σχολικές μονάδες, καθώς εμφανίζεται ανομοιομορφία στα ποσοστά των μαθητών ανά σχολείο. Η δημιουργία ενός μεγάλου συγκροτήματος ενδιάμεσα των περιοχών που παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις σε ποσοστό μαθητών θα λειτουργούσε ωφέλημα τόσο για τα παιδιά όσο και για τους δασκάλους. Τα παρόντα κτήρια μπορούν να αξιοποιηθούν ως χώροι εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων. Εξάλλου, η έρευνα κατέδειξε πως τα περισσότερα κτήρια είναι εν ενεργεία για πάνω από 40 χρόνια, γεγονός που μαρτυρεί την έλλειψη υποδομών σε αρκετά από αυτά για την εφαρμογή του ολόημερου σχολείου.

Η παραπάνω πρόταση θα βοηθήσει στην μείωση της συνολικής ετήσιας δημόσιας δαπάνης και την εξοικονόμηση πόρων (ανθρωπίνων και υλικών), ενώ θα εξοικονομούσε μεγάλα ποσά από τον κρατικό προϋπολογισμό, διοχετεύοντας τα σε

δράσεις επιμόρφωσης, ώστε να μετατραπούν σε επένδυση για την αύξηση του ανθρωπίνου κεφαλαίου, την βελτίωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου και τον εκσυγχρονισμό των σχολικών μονάδων τόσο στους τομείς των νέων τεχνολογιών όσο και των υποδομών(βιβλιοθήκες, εργαστήρια κ.α.).

Μια άλλη πρόταση αφορά στην αξιολόγηση των ετήσιων επιδόσεων των μαθητών, καθώς εικάζουμε πως, η διοίκηση της Εκπαίδευσης, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας μπορεί να φέρει το εγχείρημα εις πέρας με χρήση πληροφοριακού συστήματος και των νέων τεχνολογιών πληροφορικής. Αυτό θα βοηθήσει στον έλεγχο των αποκλίσεων των τιμών των μεταβλητών συγκριτικά με τις μέσες τιμές των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να γίνονται άμεσες να γίνονται διορθωτικές επεμβάσεις.

Αναφορικά με τα ολοήμερα σχολεία, διαπιστώνεται η ανάγκη να λειτουργούν σε υποχρεωτική βάση. Αφενός οι μαθητές λαμβάνουν περισσότερα ερεθίσματα και έρχονται σε επαφή με άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που λειτουργούν επικουρικά στην πνευματική και ψυχική ανάπτυξή τους, αφετέρου, αξιοποιούνται στο έπακρο οι εκπαιδευτικοί, έχοντας σταθερή και μόνιμη εργασία. Κρίνεται αναγκαίο, ως Ευρωπαίοι πολίτες να παρέχουμε τα εχέγγυα μίας σωστής και σφαιρικής μόρφωσης.

Ευελπιστούμε πως στο άμεσο μέλλον, οι παραπάνω προτάσεις να βρουν εφαρμογή προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση των κτηριακών υποδομών αλλά και της εκπαίδευσης. Η αναδιοργάνωση των φορέων και ο οραματισμός για μια λειτουργική και παραγωγική διαδικασία μάθησης χρειάζεται να αποτελεί βασική μέριμνα του Υπουργείου Παιδείας και των αρμοδίων φορέων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Αβραντίνης, Τ. (2018). *Παιδεία: Τι πληρώνουν οι Έλληνες; Υπολογισμός κόστους ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα (Δημόσια και Ιδιωτική δαπάνη)*. ΚΕΦΙΜ, Αθήνα. Ανακτήθηκε 10 Οκτωβρίου, 2018, από <https://www.kefim.org/wp-content/uploads/2018/11/Ti-plhrwnoun-oi-ellhnes-Analytiko-.pdf>

Δημαράς, Α. (1990). *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε (Τεκμήρια Ιστορίας)*, τόμ. Β', σ. ν'-νδ'. Ερμής, Αθήνα.

ΕΛΣΤΑΤ (2016). Ανακτήθηκε 11 Οκτωβρίου, 2018, από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED11/2016>

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013»: Ανακτήθηκε 3 Μαρτίου, 2018, από https://www.espa.gr/elibrary/Anthr._Dynamiko_Ekpaideusi_2014GR05M9OP001_1_4_el.pdf

Ευρωπαϊκή Έκθεση για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης. (2000). Ανακτήθηκε 2 Οκτωβρίου, 2018, από <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11063&from=EL>

Ιμβριώτης, Ρ. (1983). *Παιδεία και κοινωνία*, Αθήνα.

ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ. (2010). *Ετήσια έκθεση για την τυπική εκπαίδευση 2010*. Ανακτήθηκε 3 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.kanep-gsee.gr/ekdoseis/-/etisia-ekthesi-gia-tin-typiki-ekpaidefsi-2010/>

ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, (2017). 2017-18: *Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης*. Αθήνα. Ανακτήθηκε 4 Νοεμβρίου, 2018, από: <https://www.kanep-gsee.gr/ekdoseis/-/etisia-ekthesi-2017-2018-gia-tin-ekpaidefsi-tou-kentrou-anaptyksis-ekpaideftikis-politikis-tis-gsee-se-synergasia-me-to-paratiritirio-thematon-anapirias-tis-ethnikis-synomospondias-atom/>

Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε., Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). *Αξιολόγηση Αποτελεσματικότητα και Ποιότητα στην Εκπαίδευση*. Gutenberg, Αθήνα.

Κασάπογλου, Ε. (2016). *Προσέγγιση της ποιότητας των Σχολικών Μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης : Η περίπτωση των Δημοτικών Σχολείων του Κεντρικού*

Τομέα Αθηνών (Δήμοι: Ηλιουπόλεως, Βύρωνας, Δάφνης-Υμηττού. (Μεταπτυχιακή εργασία). Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Κατσαρός, Ι. (2008). *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.

Κέντρο ανάπτυξης εκπαιδευτικής πολιτικής. (2016). *Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης – Η Ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε 5 Δεκεμβρίου, 2018, από <https://www.kanep-gsee.gr/wp-content/uploads/2017/04/ΕΤΕΚΤΗ2016.pdf>

Κουσινά, Ε. (2016). *Ποσοτική Προσέγγιση της Ποιότητας των Σχολικών Μονάδων της Δημόσιας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Δράμας. Η περίπτωση των δημοτικών σχολείων*. (Μεταπτυχιακή Εργασία). Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2005). *Διερεύνηση των Ποιοτικών Χαρακτηριστικών του Συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι.* Ανακτήθηκε 9 Δεκεμβρίου, 2018, από http://www.pischools.gr/download/programs/erevnes/ax_poiot_xar_prot_def_t_ekp/ekp_poiot_sx_erevn/s_1_30.pdf

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008). *Η ποιότητα στην Εκπαίδευση. Έρευνα για την Αξιολόγηση των Ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το 2008*. Ανακτήθηκε 17 Δεκεμβρίου, 2018, από http://www.pischools.gr/download/programs/erevnes/ax_poiot_xar_prot_def_t_ekp/poiot_ekp_erevn/s_1_16.pdf

Πανάρετος, Ι. (1995). *ΕΛΛΑΣ: Επισκόπηση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος. Έκθεση για τον ΟΟΣΑ*, Αθήνα.

Παπαδημητρίου, Γ. (2001). *Περιγραφική Στατιστική*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

Παπαδοπούλου, Κ. (2016). *Προσέγγιση της ποιότητας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Η Περίπτωση των Δημοτικών Σχολείων του Νότιου Τομέα Αθηνών*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Πετρίδου, Ε. (2002). *Διοίκηση Ποιότητας στην Εκπαίδευση. Διοικητική Ενημέρωση*, 22.

Πορίσματα της Επιτροπής Παιδείας, 1958 και Νόμοι 3971/1959 και 3973/1959.

Σταμπουλόγλου, Ε., Καραντζαλος, Κ., Γεωργόπουλος, Α. (2005). Πρότυπα - Τυποποίηση – Πιστοποίηση ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών Αθήνα.

Σωτηροπούλου, Π. (2015). *Το ετήσιο δημόσιο και ιδιωτικό κόστος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η περίπτωση των σχολικών μονάδων των Δήμων Περιστερίου, Ιλίου και Αγίας Βαρβάρας*. (Μεταπτυχιακή εργασία).Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Αθήνα.

Τσαμαδιάς, Κ., Σταϊκούρας, Χ., Πέγκας, Π. (2010).*Το Απόθεμα του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, οι Συσχετίσεις και οι Αιτιώδεις Σχέσεις τους με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, το Διαθέσιμο Εισόδημα και τις Ιδιωτικές Καταθέσεις στις Περιφέρειες της Ελλάδας, την Περίοδο 1998 – 2008*, Πρακτικά Συνεδρίου «Η Περιφερειακή Διάσταση της ΝέαςΣτρατηγικής – Ευρώπη 2020». Αθήνα.

ΥΠΕΘ (2010).Ωρολόγια Προγράμματα Δημοτικών Σχολείων με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, Αθήνα.

Χάλκος, Γ. (2011). *Στατιστική. Θεωρία, εφαρμογές και χρήση στατιστικών προγραμμάτων σε Η/Υ*.Τυπωθήτω, Αθήνα.

Νομοθεσία

Νόμος 1566/85 (ΦΕΚ 167Α//85) για τη Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε 30 Σεπτεμβρίου, 2018, απόhttps://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf
<http://dipe.fth.sch.gr/nomos%201566.pdf>

Νόμος 2525/97 Ανακτήθηκε 26 Οκτωβρίου, 2018, απόhttp://dide.flo.sch.gr/web/wp-content/uploads/2013/05/DIDEFlorinas_N_2525_1997_Me_Oles_Tis_Allages.pdf

Νόμος 2986/2002Ανακτήθηκε 23 Δεκεμβρίου, 2018, από http://dide.flo.sch.gr/site/wp-content/uploads/2014/12/DIDEFlorinas_N_2986_2002_Me_Oles_Tis_Allages.pdf

Νόμος 3848/2010Ανακτήθηκε 7 Ιανουαρίου, 2019, από http://www.del.auth.gr/files/PPDE/N_3848_2010.pdf

Νόμος 3966/2011 Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου, 2019, από http://aee.iep.edu.gr/sites/default/files/iep_files

Ξενόγλωσσες

Creswell, J. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. (Χ. Τσορμπατζούδης, Μεταφρ.) Αθήνα: Ίων/Ελλη

Creswell, J.W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research (4th ed.)*. Boston: Pearson Education Inc.

Education Policy Advice for Greece, Strong Performers and Successful Reformers in Education OECD.(2011). Ανακτήθηκε 19 Ιανουαρίου, 2019, από <http://www.oecd.org/greece/48407731.pdf>

EuropeanCommission , EACEANationalPoliciesPlatform: Ελλάδα: Χρηματοδότηση της Προσχολικής και της Σχολικής Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 2 Φεβρουαρίου, 2019, από https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-33_el

European Commission (2014). Financing Schools in Europe: Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding, *Eurydice Report*.

Eurostat (2013). *General and regional statistics*, Education Luxemburg, European Union.

Guide to School Site Analysis and Development. (2000). California Department of Education, Sacramento.

Levačić, R. (2008). *Funding schools by formula. In Governance and performance of education systems*. Springer, Dordrecht.

OECD (2012). *Equity and quality in Education: Supporting Disadvantage students and schools*

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2009) *Education at a glance 2009: OECD Indicators*, Paris, from: http://www.oecd.org/document/62/0,3343,en_2649_39263238_43586328_1_1_1_37455,9201600.html

OECD (2011), Education Policy Advice for Greece, Strong Performers and Successful Reformers in Education, *OECD Publishing*, pp.1-113. doi: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264119581-en>

Shah, A., Werner, J. (2006). *Financing of Education: Some Experiences from Ten European Countries, Germany*, Institute of Local Public Finance. Ανακτήθηκε 7 Μαρτίου, 2019, από <http://www.ilpf.de/en/download/wp-02-2006.pdf>

Ιστότοποι

<http://users.sch.gr/sperkas/nea/ap.pdf>

<https://stilidatoday.gr/Post-more?id=25>